

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944.

Första kammaren.

Nr 9.

Lördagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Quensel* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 142, angående anslag till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1944/45;

nr 143, angående inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet m. m.;

nr 144, angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;

nr 145, angående anslag till landsfiskalerna m. fl. för budgetåret 1944/45;

nr 146, angående anslag för budgetåret 1944/45 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.;

nr 148, angående befrielse för Sture Axel Sören Sörensson m. fl. från ersättningsskyldighet;

nr 149, angående penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m.;

nr 150, angående gäldande av vissa livräntor m. m.;

nr 152, angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Vänersborg;

nr 153, angående inköp för postverkets räkning av tomt i Sala; samt

nr 154, angående gäldande av kostnad för ersättande av skadad sjökabel.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne februari.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 8 innevarande månad, företaga val av valmän och suppleanter för utseende av ej mindre fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret än även suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Detta förslag antogs.

Ordet lämnades härefter till herr **Björnsson**, som anförde: Herr talman! I anslutning till det av kammaren fattade beslutet får jag hemställa, att kammaren nu måtte besluta, att antalet suppleanter för de valmän, som skola utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för dem, bestämmas till tio.

Vad herr Björnsson sålunda hemställt bifölls.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

Första kammarens protokoll 1944. Nr 9.

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt lagförslag;

nr 41, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång;

nr 48, i anledning av väckta motioner om förlängd lagstadgad semester för vissa gruvarbetare;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 § i lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;

nr 57, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om barnbidrag;

nr 58, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i förordningen om moderskapspenning;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt lagförslag; samt

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 7, 11 och 14 kap. vattenlagen.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 61, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit; samt

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensen, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 139, angående inrättande av en försöksgård i Norrbottens län, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 141, angående gäldande av vissa skador på grund av ombordläggning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herrar *Lindén* och *Wagnsson* väckta motionen, nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition

angående ändrade bestämmelser om ersättning för flyttningskostnad åt befattningshavare i statens tjänst.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 275, av herr *Lindblom* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.; samt

nr 276, av herr *Hage* och herr *Olsson, Karl Johan*, i samma ämne.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 142—146, 148—150 och 152—154.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 277, av herr *Karlsson, Gustaf*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.; samt

nr 278, av herr *Persson, Einar*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om skolstyrelsens övertagande i vissa fall av skolråd tillkommande uppgift;

nr 4, i anledning av väckt motion angående utredning om åstadkommande av centraliserad medelsförvaltning i landskommunerna; samt

nr 5, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser;

statsutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1944/45 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, jämte i ämnet väckt motion;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa vägbyggnadsarbeten;

bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för tilldelande av understöd åt vissa växelstationsföreståndare vid telegrafverket;

nr 14, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; samt

nr 15, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanks, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m.;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång, m. m.; samt

nr 10, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om ersättning av allmänna medel åt av allmän åklagare åtalad person, som frikännes, för hans kostnader för inställelsen vid domstol; ävensom

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av väckt motion om viss ändring i krigsfamiljebidragsförordningen;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § 3 mom. sjöarbetstidslagen den 30 september 1938 (nr 607); samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.15 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 7 mars.

Kammaren sammantråde kl. 4 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 155, angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för kommunikationsverken m. m.;

nr 156, angående lån till Haparanda stad för byggande av polishus;

nr 157, angående avskrivning av kapitalinvesteringar i Svenska skifferoljeaktiebolaget;

nr 158, angående anslag till främjande av handelsfartygs försäende med skyddsanordningar mot minsprängning;

nr 159, angående fortsatt statsgaranti för exportkredit;

nr 160, angående bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet;

nr 161, angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas m. m.; samt

nr 162, angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1944/45, m. m.

Justerades protokollen för den 29 nästlidne februari och den 1 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning åt förra lärarinnan vid Uddevalla elementarläroverk för flickor *Greta Kristina Jonsson*.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 71, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår anslagsanvisning.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagen.

Härmed anhåller jag om befrielse från uppdraget som ledamot av fullmäktige i Sveriges riksbank.

Västerås den 6 mars 1944.

Conrad Jonsson.

På särskilda propositioner biföll kammaren berörda anhållan och beslöt att i anledning därav val av en fullmäktig i riksbanken efter herr Conrad Jonsson skulle i föreskriven ordning anställas.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 142, angående anslag till Medicinalstyrelsen: Beredkapsorganisation för budgetåret 1944/45;
nr 143, angående inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet m. m.;
nr 144, angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar;
nr 145, angående anslag till landsfiskalerna m. fl. för budgetåret 1944/45;
nr 146, angående anslag för budgetåret 1944/45 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.;
nr 148, angående befrielse för Sture Axel Sören Sörensson m. fl. från ersättningsskyldighet; samt
nr 149, anående penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående gäldande av vissa livräntor m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 152, angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Vänersborg;
nr 153, angående inköp för postverkets räkning av tomt i Sala; samt
nr 154, angående gäldande av kostnad för ersättande av skadad sjökabel.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Karlsson, Gustaf*, m. fl. väckta motionen, nr 277, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Persson, Einar*, m. fl. väckta motionen, nr 278, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 3—5, statsutskottets utlåtanden nr 6, 9, 21 och 38, bevillningsutskottets betänkande nr 13, bankoutskottets utlåtanden nr 13—15, första lagutskottets utlåtanden nr 5—10 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 16—18.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 155—162.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:
nr 279, av herr *Andersson, Karl*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reparation av bron över Svinesund;

nr 280, av herr *Johanson, Karl August*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m.; samt

nr 281, av herr *Ericson, Frans*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Herr **Näslund** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Sedan 1934 års lag om tillsättandet av prästerliga tjänster börjat tillämpas, har vid upprepade tillfällen kyrkoherdeutnämningar, som ägt rum med stöd av nämnda lag, varit föremål för starkt klander i den offentliga diskussionen. Ävenså har konstitutionsutskottet haft sådana utnämningssärenden under sin granskning, utan att dock detta föranlett någon majoritetsanmärkning.

*Interpellation
ang. Kungl.
Maj:ts rätt
att tillsätta
kyrkoherde-
tjänst.*

Nu kommenteras i dagspressen ånyo en uppseendeväckande utnämning, vid vilken Kungl. Maj:t avvikit från församlingens klart uttalade mening. Den prästman, som församlingen valde, erhöll 906 av 924 avgivna röster, under det att den prästman, som Kungl. Maj:t sedermera utnämnde, endast erhöll tre röster. Han hade f. ö. hos biskopen efter valet både muntligen och skriftligen bett att icke behöva ifrågakomma med eventuellt förord till tjänsten.

Under en debatt i andra kammaren den 7 april 1943 angående ändring av hithörande lagbestämmelser angav chefen för eklelesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, de principer, efter vilka han ansåg att 1934 års lag i förevarande hänseende bör tillämpas. Han ansåg att församlingens vilja skulle bli utslagsgivande, om den klart givit sig till känna hos de röstande och valdeltagandet icke varit svagt. Här ha de församlingsmedlemmar, som deltagit i valet, på ett mycket tydligt sätt uttalat sin mening. De deltagande utgjorde 24 procent av samtliga röstberättigade, vilket i en lappmarksförsamling med dess utomordentligt stora avstånd omöjligen kan betraktas som svagt. Till den enda vallokalen, kyrkan, hade de längst bort boende fem mil och däröver.

Hos många har nu åter frågan väckts, om verkligen lagbestämmelserna äro tillfredsställande. Jag utbeder mig därför härmed kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för eklelesiastikdepartementet framställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet bestämmelserna i 1934 års lag om tillsättning av prästerliga tjänster vara tillfredsställande i fråga om Kungl. Maj:ts rätt att tillsätta kyrkoherdetjänst var tredje gång sådan är ledig?

2) För den händelse denna fråga besvaras nekande, är herr statsrådet beredd att föreslå Kungl. Maj:t att framlägga förslag till nya bestämmelser?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4,15 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 8 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 164, angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag m. m.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens första kammare.

Med anmälan att ledamoten av riksdagens andra kammare Axel Ivar Emanuel Österström, som den 12 juni 1942 utsetts till fullmäktig i riksgäldskontoret för valperioden 1941—1944, avlidit den 16 december 1943, få fullmäktige härigenom hemställa, att val av fullmäktig för återstående delen av sagda valperiod efter herr Österström måtte jämlikt § 71 riksdagsordningen verkställas.

Stockholm den 7 mars 1944.

Å fullmäktiges vägnar:

Anders Örne.

John Hägglund.

På gjord proposition beslöt kammaren, att val av en fullmäktig i riksgäldskontoret efter herr Österström skulle i föreskriven ordning anställas.

Företogs val av tjugufyra valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Albertsson	med 91 röster,
» Anderson, Gustaf Iwar,	» 91 » ,
» Andersson, Elon,	» 91 » ,
» Björkman,	» 91 » ,
» Branting,	» 91 » ,
» Bäck, Johan,	» 91 » ,
» Ekman,	» 91 » ,
» Elofsson, Gustaf	» 91 » ,
» Eriksson, Carl Edmund,	» 91 » ,
» Friggeråker,	» 91 » ,
» Granath,	» 91 » ,
» Gustavson,	» 91 » ,
» Johansson, Johan Bernhard,	» 91 » ,
» Lindström,	» 91 » ,
» Löfvander,	» 91 » ,
» Mannerskantz,	» 91 » ,
» Nilsson, Bernhard,	» 91 » ,
» Olsson, Oscar,	» 91 » ,
» Sandén,	» 91 » ,

herr Sjödahl,	med 91 röster,
» Wahlmark,	» 91 » ,
» Velandér,	» 91 » ,
» Wistrand,	» 91 » ,
» Åkerberg,	» 91 » .

Anställdes val av tio suppleanter för kammarens valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter för kammarens ifråga-
varande valmän utsedda:

herr Ericsson, Herman,	med 73 röster,
» Söderkvist,	» 73 » ,
» Lindblom,	» 73 » ,
» Ljungdahl,	» 73 » ,
» Sylwan,	» 73 » ,
» Johanson, Karl August,	» 73 » ,
» Olsson, Karl Johan,	» 73 » ,
» Gabrielsson,	» 73 » ,
» Karlsson, Gottfrid,	» 73 » ,
» Nordenson,	» 73 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Herr statsrådet *Domö* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 167, angående anslag till kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.; och

nr 170, angående anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 155, angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för kommunikationsverken m. m.;

nr 156, angående lån till Haparanda stad för byggande av polishus;

nr 157, angående avskrivning av kapitalinvesteringar i Svenska skifferolje-
aktiebolaget;

nr 158, angående anslag till främjande av handelsfartygs förseende med skyddsanordningar mot minsprängning;

nr 159, angående fortsatt statsgaranti för exportkredit;

nr 160, angående bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet; samt

nr 161, angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser be-
träffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna
i samma städer komma att indragas m. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition
nr 162, angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för
statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1944/45, m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 279, av herr *Andersson, Karl*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition angående anslag till reparation av bron över Svinesund; och

nr 280, av herr *Johanson, Karl August*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Ericson, Frans*, m. fl. väckta motionen, nr 281, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om skolstyrelses övertagande i vissa fall av skolråd tillkommande uppgift; och

nr 4, i anledning av väckt motion angående utredning om åstadkommande av centraliserad medelsförvaltning i landskommunerna.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. suppleants under-
rättande om
tid för vissa
samman-
träden.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 178, av herrar *Ekdahl* och *Andersson* i Malmö, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande lagstiftning, att skyldighet att lämna suppleant meddelanden om när sammanträdena med kommunala nämnder och styrelser ägde rum infördes.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återropade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Källman, Karl August Johanson, Sven Hansson, Mosesson, Hällgren, Spångberg* och *Ekdahl*, vilka av angivna orsaker ansett, att utskottet i anledning av motionen bort hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning och förslag till sådana ändringar eller tillägg i gällande lagar och författningar, att suppleanterna skulle underrättas om när sammanträdena med kommunala nämnder och styrelser ägde rum.

Herr **Källman**: Herr talman! Den motion, som nu är föremål för behandling, kan väl betraktas såsom mycket obetydlig. Den rör ju allenast frågan, huruvida suppleants rätt att närvara vid kommunala organs sammanträden skall kompletteras med en skyldighet för vederbörande att ge honom underrättelse om när och var sådana sammanträden hållas. Frågan har emellertid, såvitt jag förstår, en väsentligt större betydelse.

När 1930 års riksdag beslöt införa denna rätt för suppleanter att närvara vid sammanträden, skedde det i avsikt att bereda vederbörande tillfälle att inhämta kunskaper och färdigheter för att de skulle bli bättre skickade att inträda vid förfall för ordinarie ledamot eller att, såsom ofta är fallet, rycka in då en befattning blir ledig i någon kommunal nämnd eller styrelse. Där-
emot stadgades det icke någon skyldighet för vederbörande ordförande att underrätta suppleanterna om sammanträdena.

I den nu väckta motionen omtalas, att praxis har varit växlande. I en del fall underrättas suppleanterna, men i andra och kanske de flesta fall underrättas de inte. Nu vilja motionärerna ha stöd i lag för suppleanternas rätt att

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.)
erhålla underrättelse om sammanträdena och vilja sålunda, att stadgandena om rätt för suppleanter att närvara skola få verkligt liv. Konstitutionsutskottets majoritet vill emellertid inte bifalla motionen och reser upp en del skäl mot motionen. Man säger bland annat: »Något verkligt behov av att nu införa bestämmelser härom har nämligen icke påvisats av motionärerna och torde ej heller föreligga.»

Vad den första frågan beträffar, lär det väl inte vara så lätt för en enskild motionär att företa en undersökning i alla rikets över 2 500 kommuner i detta avseende. Men att behov föreligger, vet var och en, som haft tillfälle att tala med folk ute i de svenska bygderna. Det är visst inte vanligt, att suppleanter underrättas om sammanträden, och något annat är det inte fråga om. Med hänsyn härtill vore det värdefullt, om suppleanterna finge kännedom om när sammanträdena skola äga rum.

Konstitutionsutskottet har den uppfattningen, att en sådan här fråga skall lösas genom lokala föreskrifter. Det är verkligen något unikt att komma med ett sådant förslag, alldenstund vi ha bestämmelserna om rätt för suppleanter att närvara i kommunallagarna. Tror någon att vederbörande i kommunerna ett ögonblick skulle tänka på att de ens äga rätt att utfärda lokala föreskrifter såsom komplettering till kommunallagarna?

Generella regler om underrättande av suppleanter medföra konsekvenser, påstår konstitutionsutskottet. Därmed åsyftas tanken på att införa motsvarande bestämmelser i andra lagar än dem, som tillhöra konstitutionsutskottets beredning och som avse suppleanter i fattigvårdsstyrelser, barnavårdsnämnder, pensionsnämnder och en del andra nämnder och styrelser.

Reservanterna ha också framhållit, att det vid en blivande utredning bör undersökas, huruvida inte samma rätt bör gälla för suppleanter just i dylika nämnder och styrelser. Men det ger konstitutionsutskottet anledning till tveksmå. Men varför säger man då inte, vad dessa tveksmå bero på? Frukta man att det skall bli för många närvarande i socialnämnderna? Det har i någon mån uttalats i utskottet, att man är rädd för att det kan bli för många personer, som få kännedom om de ärenden som en fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd handlägger.

Enligt min erfarenhet ha suppleanter, som jag lyckats förmå att närvara i fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd, kunnat vara lika tystlåtna utåt som de ordinarie ledamöterna. Det värdefulla har naturligtvis varit, att suppleanterna fått kännedom om de lagar, som tillämpas av dessa styrelser och nämnder, såsom lagen om fattigvård och barnavårdslagen.

För övrigt tycker jag att kammaren skulle fästa avseende vid reservanternas motivering. Jag skall be att få läsa upp ett kort stycke därav. Reservanterna anföra: »Bestämmelserna om att suppleanter i nämnder och styrelser i vissa fall äga uttrycklig rätt att närvara vid sammanträden ha tillkommit för att bereda ifrågavarande suppleanter tillfälle att förvärva kännedom om och erfarenhet i de angelägenheter, som nu nämnda förvaltningsmyndigheter handhava. Betydelsen härav framhåves av bl. a. det förhållandet, att suppleant dels bör vara beredd att när som helst rycka in till tjänstgöring i stället för ordinarie ledamot, dels ock vanligen kommer att stå i viss tur när det gäller fyllande av ledighet efter avgången ledamot. Det är med andra ord fråga om en för både vederbörande själv och för de kommunala angelägenheternas handläggning betydelsefull skolning uti de uppgifter, som det ifrågavarande förtroendeuppdraget omfattar. — Det förefaller under sådana förhållanden självklart, att suppleant, som har uttrycklig rätt att närvara vid visst sammanträde, även erhåller underrättelse om tidpunkten för sammanträdet. Där om säger emellertid lagtexten ingenting. En ordförande, som icke vill

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.)
 underrätta suppleanten om plats och tid för vederbörande nämnds eller styrelses sammanträde, kan också underlåta detta och därigenom göra suppleants rätt att närvara illusorisk.»

Ett verkligt behov föreligger för ändring i motionens syfte. Den omfattande sociala lagstiftning, som tillkommit under de senaste decennierna, ställer stora krav på de kommunala förvaltningsmyndigheterna. Ur rekryteringssynpunkt är det av betydelse, att suppleanterna få övervara sammanträdena.

I konstitutionsutskottet har man haft en del felaktiga funderingar. Man har trots att en kallelse till suppleant att närvara vid sammanträde skulle bl. a. innebära rätt för honom att uppbära dagtraktamente och reseersättning, därest ersättning i sådana hänseenden utgår till ledamöterna. Det vet väl ändå var och en i denna kammare, att en styrelse eller nämnd består av ett visst antal ledamöter. Är det sju ledamöter, kunna inte åtta personer få rösta. Är ledamöternas antal sju, kunna inte heller åtta personer få dagtraktamente, i den händelse sådant utgår. Först när en stol är ledig, inträder en suppleant, och då är han ledamot.

Nu frågar kanske någon: »Varför begära ni utredning i en så pass enkel fråga i stället för att föreslå ett litet tillägg i de lagar, där det stadgas rätt för suppleant att närvara vid sammanträden?» Det kanske behöves förklaras. Hade utskottsmajoriteten biträtt motionen, hade konstitutionsutskottet kunnat utarbeta nödig lagtext. Då majoriteten avstyrkt motionen, har åtminstone jag den uppfattningen, att reservanterna i utskottet äro förhindrade att tillmötesgå motionärernas begäran att framlägga förslag till lagtext. Det är av den anledningen som vi ha stannat vid ett skrivelseförslag. Men detta avser inte bara att suppleanter skola underrättas, utan reservanterna vilja också att samma rätt skall införas för suppleanter i andra nämnder och styrelser än dem som avses i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad och lagarna om skolstyrelse i vissa kommuner och om församlingsstyrelse. I dessa lagar finnas bestämmelser om rätt för suppleant att närvara vid sammanträde, men icke i fråga om andra kommunala styrelser och nämnder än de i dessa lagar omnämnda.

Jag skall be att få göra ytterligare en liten reflexion. Det torde väl vara bekant för kammarens ledamöter, att insikten i medborgerliga lagar och författningar är ganska ringa här i landet. Den stora majoriteten av de 4,5 miljoner människor, som ha rösträtt, torde ha en obetydlig kännedom om den lagstiftning, som reglerar statens och kommunernas liv och verksamhet. Det är därför som vi velat trycka på rekryteringssynpunkten. Låt mig anta, att endast tio suppleanter i varje kommun äro närvarande vid sammanträdena. Då ha vi 25 000 suppleanter i funktion, d. v. s. lika många ersättare i nämnder och styrelser, som bereda sig för sin uppgift att så småningom bli ordinarie och som inte såsom sådana bara bli bisittare, utan kunniga och duktiga ledamöter i nämnder och styrelser. Det är så vi ha sett saken, och det är därför denna fråga är av vikt och betydelse.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Andersson, Jones Erik: Herr talman! Jag lovar att inte bli så mångordig som den föregående ärade talaren. Jag tror inte att han trots sitt långa anförande har lyckats övertyga så många.

Tvivelsutan löses denna sak enklast och smidigast icke genom stela regler i kommunallagarna utan genom lokala överenskommelser inom respektive kommunala organ. Ett tillkallande av suppleanter i alla kommunala nämnder, som sannerligen ej äro så få, till alla deras sammanträden — även sådana av tämligen oviktig och intresselös karaktär — kommer inte bara att ställa till

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.) med mycket, många gånger tämligen ofruktbart arbete för ordförandena och föranleda portokostnader och budskickning etc., utan också att medföra mera villervalla, trassel och avtrubbad uppmärksamhet i den kommunala verksamheten än en sådan skolning av suppleanterna för deras kommande uppgifter, som motionärer och reservanter avse. Säkerligen vinnes det positiva syftet på ett betydligt enklare sätt genom att, såsom nu ofta sker, suppleanter kallas, när det verkligen tarvas. Vederbörande få då också känna det fulla svaret för sin uppgift. Vi skola inte mer än tvunget är ställa till med byråkrati i kommunerna. Apparaten sväller ut tillräckligt ändå, som var man vet, utan att man gör det krångligare än som behöves.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Johanson, Karl August: Herr talman! Jag hade inte tänkt begära ordet, eftersom jag efter herr Källmans klargörande av reservanternas ståndpunkt fann det onödigt. Men när herr vice ordföranden i konstitutionsutskottet säger, att ett införande av bestämmelser om skyldighet att underrätta suppleanter om sammanträden skulle skapa villervalla, oreda och trassel i de kommunala nämnderna, måste jag ändå ge ett litet vittnesbörd.

Under utskottets behandling av denna fråga omvittnades från flera håll — jag var själv en bland dem som vittnade — hur välgörande och bra denna anordning med rätt för suppleanter att närvara vid sammanträden är. En av utskottets ledamöter meddelade, att man i hans kommun redan för 25 år sedan hade infört den bestämmelsen, att suppleanterna skulle kallas till sammanträden. I min egen kommun införde jag som kommunalnämndsordförande för 18 år sedan en sådan praxis. Jag kan försäkra herr Jones Erik Andersson, att det icke blivit vare sig trassel eller villervalla härigenom. Vi ha en hel del suppleanter, som äro närvarande vid sammanträdena och som äro intresserade. De sätta sig in i frågorna redan från början och äro därigenom kapabla att omedelbart träda in såsom ordinarie ledamöter.

Liksom herr Källman finner jag den här frågan ur skolningssynpunkt vara så värdefull för våra kommuner, att ett bifall till framställningen är fullt motiverat. Det blir inte, som herr Jones Erik Andersson gör gällande, trassel och villervalla, utan det blir enligt mitt förmenande ordning och reda i våra kommuner, om vi ha en stab av skolade och kunniga kommunalmän, som kunna träda till, när den gamla uppsättningen tar slut. Det är sådana kommunalmän vi kunna få fram, om de föreslagna ändringarna genomföras. Det finns redan nu en rätt för suppleanter att närvara i vissa nämnder. Men vad har jag för nytta av denna rätt, när jag inte får reda på när sammanträden hållas? Det är detta som är den springande punkten. En suppleant får nu inte reda på när sammanträden hållas. Då menar jag, att denna rätt inte alls har någon betydelse.

Jag tycker att så, som saken ligger till, man inte behöver orda så mycket i frågan utan endast se på de reella värden det här gäller.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Anderson, Gustaf Iwar*, och herr *Dahlström*.

Herr Herlitz: Herr talman! Den siste ärade talaren gav den anvisningen, att det inte vore skäl att orda så mycket i saken. Jag borde kanske följa hans maning, men det må ändå tillåtas mig att säga ett par ord.

Jag vill först uttala, att jag helt och fullt delar herr Källmans allmänna synpunkt på denna sak: att det är önskvärt, att så många människor som möjligt få kännedom om de kommunala angelägenheterna. Detta, menar jag,

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.) är ett stort intresse. Men redan nu finns ju i en hel rad nämnder och styrelser möjlighet för suppleanterna att vara närvarande. Det är bara fråga om huruvida den möjligheten skall bli effektiv eller inte. Inom utskottet har det icke kunnat påvisas några som helst fall, där det förelegat några svårigheter för suppleanter med rätt att närvara vid sammanträdena att, om de så önskat, få kännedom om när dessa sammanträden hållas. Vi ha därför inom konstitutionsutskottet fått det intrycket, att hela denna fråga är ganska teoretisk. Vi ha fått den uppfattningen, att den suppleant, som verkligen är intresserad och önskar att få vara med på sammanträdena, regelmässigt torde få det. Skulle det vara så, att en ordförande gör svårigheter, lär väl inte något hinder finnas för att kommunen beslutar, att underrättelser skola utgå.

Under anslutning i övrigt till de synpunkter, som anfördes av utskottets ärade vice ordförande, vill jag ytterligare framhålla en sak. Reservationen går ju inte bara ut på att de suppleanter, som nu efter gällande lag ha rätt att närvara, skola få vederbörliga underrättelser om sammanträdena, utan reservationen går också ut på att det i en blivande lagstiftning skall ges rätt åt suppleanter i *alla* nämnder och styrelser att närvara vid sammanträdena på samma sätt som för närvarande gäller beträffande suppleanter i kommunalnämnder, kyrkoråd o. s. v. Detta tål emellertid att tänka på. Jag skulle vilja föreställa mig, att lagstiftningen hittills med avseende på åtskilliga sådana nämnder och styrelser med full avsikt har intagit den ståndpunkten, att det finns vissa frågor, som det inte är lämpligt, att alltför många äga kännedom om. Jag undrar, huruvida det t. ex. skulle vara naturligt, om det bleve en allmän regel, att jämväl suppleanterna skulle deltaga i nykterhetsnämndernas sammanträden, där så många ömtåliga ärenden avgöras.

Herr talman! Det är så sant som det är sagt, att frågan är liten. Om riksdagen anser, att detta är en angelägen reform, så må det för all del bli en utredning, men jag har inte kunnat finna, att frågan har den storleksgrad och den praktiska betydelse, att en skrivelse är motiverad; den är, tycker jag, av ganska teoretisk art. Jag har därför inte kunnat ansluta mig till yrkandet om en utredning, utan biträder hemställan om bifall till utskottets yrkande.

I detta anförande instämde herr *Andersson, Anders*.

Herr **Andersson, Jones Erik**: Herr talman! Jag vill med anledning av vad som här yttrats säga, att i de kommuner, där det anses vara så välgörande och nyttigt att kalla in suppleanterna till sammanträdena i alla nämnder och styrelser, som förekomma i en kommun, står det i vederbörandes eget skön att så göra. Ingen förmenar dem att göra det. Vad vi vända oss mot är, att det skall bli en generell regel, att man överallt måste vidta sådana anstalter, även om man anser, att det inte alls kan vara av behovet påkallat, utan kan kalla till sammanträde med mycket enklare medel än denna vidlyftiga apparatur. Utskottet har särskilt framhållit detta och menar, att det är mycket smidigare och bättre än att föranstalta om en omfattande lagändring. Överallt i kommunerna finns det anslagstavlur, där man kan få se, vad som förehas, och där man blir fullt underrättad om vad som stundar. Den som vill gå på ett sammanträde kan då göra det. Vill han inte gå, så gör han det inte, ens om han får personlig kallelse.

Herr **Källman**: Herr talman! Det sista resonemanget är egendomligt. Den som vill kan gå, säger konstitutionsutskottets vice ordförande, men om vederbörande inte får veta när ett sammanträde äger rum, hur skall han då kunna finna sig? Detta är ju kärnpunkten.

Beträffande herr Herlitz' yttrande vill jag säga, att det är riktigt, att reser-

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.)
vationen går längre än vad motionen åsyftar, men varför, frågar man sig, skola inte suppleanter i andra nämnder och styrelser än de, som tillhöra den lagstiftning konstitutionsutskottet handlägger, få vara med vid sammanträdena? För övrigt vill jag nämna för herr Herlitz, att jag 1930 deltog i konstitutionsutskottets handläggning av den reform av kommunallagarna, som då företogs. När det då gällde att bereda suppleanterna tillträde till sammanträdena, kunde konstitutionsutskottet givetvis inte gå längre än till de lagar, som komma på utskottets handläggning. De andra lagarna höra ju till andra lagutskottet, och där har konstitutionsutskottet ingenting att säga till om. På det sättet ligger det till. Hade konstitutionsutskottet förfogat över de ärenden, som höra till andra lagutskottet, hade man fått samma bestämmelse också för de sociala nämnderna.

Nu är det fråga om att få med suppleanterna med tanke på den framtida rekryteringen av nämnder och styrelser. Herr Herlitz hyser en viss fruktan för att kalla suppleanter exempelvis till ett sammanträde i en nykterhetsnämnd. Mångenstädes i våra minsta landskommuner är fattigvårdsstyrelsen nykterhetsnämnd. Då betyder det, att han fruktar suppleanternas kallande även där. Varför det? I så fall måtte jag ha begått många stora fel i mina dagar, ty innan man hade någon som helst lagbestämmelse i detta avseende, försökte jag alltid få med suppleanterna, både i kommunalnämnden, fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden och överallt. Jag betraktar detta som en viktig rekryteringsfråga, och jag hoppas, att kammaren skall förstå denna sak så, att det alls inte är fråga om att — som herr Jones Erik Andersson säger — krångla till saken, utan det gäller att dra konsekvenserna av suppleanters rätt att närvara genom att stadga skyldighet för vederbörande att underrätta dem om sammanträdena.

Herr Gärde: Herr talman! Jag har för min del starka sympatier för syftet med ifrågavarande motion liksom också med den reservation, som har avgivits till utskottets utlåtande, men å andra sidan förefaller det mig rent formellt, som om det måste vara något fel i den hemställan, som reservanterna göra, när de säga, att »suppleanterna skola underrättas om när sammanträden med kommunala nämnder och styrelser äga rum». Det kan väl inte vara fråga om någon underrättelse till suppleanterna i andra fall än när de enligt gällande författningar äga vara närvarande vid sammanträdena. Såvitt jag kunde förstå, vidrörde herr Herlitz också denna synpunkt i sitt yttrande. Jag skulle därför vilja hemställa till reservanterna, om det inte vore klokt att i klämman lägga till några ord, så att där står, att suppleanterna skola underrättas »om när sammanträden med kommunala nämnder och styrelser, vid vilka de äga närvara, äga rum». Det är möjligt, att syftet med motionen är detta. Det förefaller mig i varje fall inte vara någon idé, att de erhålla underrättelse om sådana sammanträden, där av vissa orsaker, bland annat sekretesskäl, suppleanterna icke ha någon rätt att närvara.

Herr Herlitz: Herr talman! Jag har inte att svara på den av herr Gärde till reservanterna riktade vädjan, men jag vill framhålla, att man nog inte är hjälpt med det sätt, som herr Gärde anvisade, ty — som jag ännu en gång får understryka — reservanterna ha alldeles bestämt uttalat sig för att nu skola alla inskränkningar bortfalla beträffande suppleanters rätt att närvara vid kommunala nämnders och styrelser sammanträden. Oberoende av sekretesshänsyn och dylikt skall denna rätt införas. Det står i sista stycket av reservationens motivering: »Vi förutsätta, att vid en blivande utredning bestämmelser införas om rätt för suppleanter i alla nämnder och styrelser att närvara vid sammanträdena på samma sätt som för närvarande gäller beträffande

Ang. suppleants underrättande om tid för vissa sammanträden. (Forts.)
suppleanter i kommunalnämnd, kyrkoråd o. s. v.» Så ha reservanterna lagt upp saken, och detta är för mig ett avgörande skäl att inte ansluta mig till deras linje.

Herr **Källman**: Herr talman! Herr Gärdes påpekande innebär naturligtvis ett förtydligande, den saken är klar, men vi mena detsamma. Vi reservanter ha tagit motionens kläm, och jag har ingenting emot att vi förbättra den med herr Gärdes förslag. Jag ber därför att få yrka, att orden »vid vilka de äga närvara» införas mellan orden »styrelser» och »äga rum» i reservationens hemställan.

Herr **Engberg**: Herr talman! Jag har för min del funnit, att de starkare skälen i denna sakfråga ligga på reservanternas sida, men jag har å andra sidan samma känsla som bragts till uttryck av såväl herr Gärde som herr Herlitz, att reservanternas förslag är något oklart uttryckt. Det räcker nog inte att göra det av herr Gärde ifrågasatta tillägget, utan herr Herlitz har nog rätt i att här också föreligger en utvidgning av själva rätten att närvara vid sammanträden. Vid sådant förhållande, och då jag tycker, att i själva sakfrågan reservanterna ha så hjärtans rätt, hemställer jag, herr talman, om återremiss till utskottet, så att detta kan ta sig en funderare på saken.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet förekommit följande yrkanden: 1:o att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att kammaren skulle bifalla den hemställan, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; 3:o av herr **Källman**, att berörda hemställan skulle bifallas med den ändring, att näst efter orden »sammanträden med kommunala nämnder och styrelser» tillades orden »vid vilka de äga närvara»; samt 4:o att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjordes till en början propositioner, dels på bifall till det framställda återremissyrkandet, dels ock på avslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt de under 1:o)—3:o) här ovan upptagna yrkandena och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr **Källman** begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det av honom framställda yrkandet, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Källmans under överläggningen gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren, att utlåtandet skulle företagas till avgörande punktvis och, där så erfordrades, momentvis.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Punkten 6.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 7.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Barmarksunderhållet för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 48 200 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

*Anslag till
barmarks-
underhållet.*

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *L. Svedberg* m. fl. (I:198) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Hällgren* m. fl. (II:266), hade hemställts, bland annat, att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionens sjätte huvudtitel, B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet, vägunderhåll och vägbyggnader, måtte besluta att till Barmarksunderhållet för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 51 700 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:198 och II:266 i vad de avsåge barmarksunderhållet, måtte till Barmarksunderhållet för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 48 200 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr Ahlkvist: Herr talman! I samband med den nu föredragna punkten ha väckts tvenne likalydande motioner, en i vardera kammaren — i denna kammare av herr Svedberg m. fl. Den främsta anledningen till att dessa motioner väcktes var, att i samband med statens övertagande av vägunderhållet på landet vissa permitteringar av vägarbetare företogs i större utsträckning än som kunde betraktas som normalt. Sedan dess ha permitteringarna fortsatt, så att för närvarande antalet permittierade vägunderhållsarbetare uppgår till cirka 900 personer utöver vad som normalt brukar förekomma. Dessa permitteringar ha kunnat företas trots att i vissa delar av landet väderleksförhållandena varit sådana, att barmarksunderhållet både kunnat och bort bedrivas i normal omfattning. Man kan alltså inte säga, att i varje fall på alla orter bris-

Anslag till barmarksunderhållet. (Forts.)

tande tillgång på arbete har varit anledning till permitteringarna. Orsaken måste alltså sökas på annat håll.

Motionärerna ha då uttryckt den förmodan, att orsaken till permitteringarna möjligen kunde vara, att anslagen till barmarksunderhåll och till vissa vägförbättringsarbeten vore för knappa. På dessa båda punkter föreslogo motionärerna alltså ökningsar.

Motionärernas uppfattning, att anslaget till vissa vägförbättringar var för knappt, har sedermera bestyrkts därigenom, att efter hemställan från statens arbetsmarknadskommission och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en proposition förelagts riksdagen, vari begäres ett anslag av 15 miljoner kronor för igångsättande av sådana smärre vägarbeten, som lämpligen kunna bedrivas i vägorganisationens egen regi, och delvis för att bereda sysselsättning åt permitterade och avskedade vägarbetare. Jag förmodar att denna proposition om en stund kommer att av riksdagen bifallas, och därmed ha ju motionärernas önskningsar i vad det gäller ökade anslag till vissa vägförbättringar blivit väl tillgodosedda.

Emellertid återstår anslaget till barmarksunderhållet. Det föreliggande statförslaget grundar sig av naturliga skäl på de tidigare vägdistriktens stater. Det nu löpande budgetårets underhållsstater äro uppgjorda med ledning av 1942 års stater, och det här föreliggande statförslaget grundar sig på 1943 års stater. 1942 års stater överskredos emellertid med 3,2 miljoner kronor. I vilken utsträckning 1943 års stater överskridits kunde vid tidpunkten för det nya statförslagens beräkning icke överblickas, men i den mån saken kunnat bedömas synas även 1943 års stater vara hårt belastade. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har emellertid inte funnit anledning att begära något ökat anslag, utan menar att det tidigare gjorda överskridandet skall kunna inhämtas genom den planerade rationaliseringen. Jag måste dock medge, att jag ännu inte vet vari denna rationalisering skall komma att bestå.

Barmarksunderhållet och vinterväghållningen uppföras med var för sig skilda anslag, men jag skulle ändå våga säga att dessa anslag ha ett visst beroende av varandra. Snörika vintrar, då vägbanorna äro täckta med snö, medföra givetvis en belastning av anslaget för vinterväghållningen, men sådana förhållanden framkalla i sin tur otvivelaktigt en besparing i fråga om anslaget till barmarksunderhållet. När förhållandena äro de motsatta, så att praktiskt taget ingen snö finnes på vägarna, blir följden lätt en besparing på anslaget till vinterväghållning men en belastning på anslaget till barmarksunderhållet. Så har exempelvis varit fallet i år.

Anslagens karaktär är emellertid sådan, att vägorganisationen icke kan förbruka en eventuell besparing i fråga om vinterväghållningen för att åstadkomma ett effektivare barmarksunderhåll. År 1942, vars underhållsstater lågo till grund för det nu löpande årets, hade vi en snörök vinter, då något barmarksunderhåll varken kunde eller behövde bedrivas under årets första månader. Detta till trots överskredos det årets stater med 3,2 miljoner kronor. Under innevarande år har det motsatta förhållandet varit rådande; i varje fall har det i södra Sverige inte funnits någon snö på vägarna under januari och februari månader. Vi ha haft blidväder och därtill vid vissa tillfällen riklig nederbörd i form av regn, vilket gjort att barmarksunderhållet behövt bedrivas i samma omfattning som under regniga höstmånader. Något anslag för barmarksunderhåll under januari och februari månader synes emellertid ej ha beräknats, och barmarksunderhållet har därför måst bedrivas ytterst sparsamt. Detta framgår av olika uppgifter. Jag har sålunda i tidningarna observerat referat från sammanslutningar av trafikbilägare, där dessa uttalat sin protest mot det dåliga vägenderhållet, och jag vet att det är förenat med svårigheter att få en

Anslag till barmarksunderhållet. (Forts.)

trafikbil i städerna att köra ut på landsbygden, därför att städernas trafikbilägare icke vilja riskera sina redan slitna bilringar på landsbygdens dåliga vägar.

Av naturliga skäl är min direkta erfarenhet på hithörande område lokalt begränsad, och jag skall nöja mig med att ge ett exempel från min egen kommun, som visar hur sparsamt vägunderhållet bedrivs. I betodlingsdistrikten bildas på vägarna under höstens bettransporter en vägväja, som sedermera måste avlägsnas. Så skedde också i slutet av 1943 så till vida att vägbanorna renskrapades och bortforslingen av ävjan påbörjades. Man hann emellertid ej slutföra detta arbete till årsskiftet, när den nya organisationen trädde till, och sedan dess har ingenting åtgjorts, utan ävjan ligger alltjämt på vissa sträckor kvar utmed vägkanterna och hindrar fotgängarna att ta sig fram annat än mitt på körbanan. Mellan kyrkan, och järnvägsstationen finns en gångbana anlagd, och längs denna har under januari och februari månader denna vägväja legat kvar och av passerande bilar sköljts ut över gångbanan. Nu kan inte heller den användas av gående, utan de äro även där hänvisade till körbanans mitt. — Redan detta exempel borde kunna vara en tillräcklig motive-ring för att det anslag, som ställes till regeringens förfogande för att vid trängande behov i sin tur överlämnas åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ökas till det belopp motionärerna föreslå, d. v. s. från 1,5 till 5 miljoner kronor.

Sedan förslaget till här föreliggande stat uppgjorts ha emellertid underhandlingarna om nytt kollektivavtal för vägunderhållsarbetarna strandat och ligga för närvarande nere. Jag kan icke bedöma när och under vilka förutsättningar dessa förhandlingar kunna komma att återupptagas, och jag har ej heller möjlighet att bedöma i vilken utsträckning ett eventuellt tillmötesgående av arbetarpartens krav kan medföra en ökad belastning på kostnaderna för barmarksunderhållet. Men i samband med dessa underhandlingar lär från arbetsgivarhåll ha yttrats, att ett tillmötesgående av arbetarpartens krav skulle föra med sig ytterligare avskedande av vägunderhållsarbetarna. Något sådant kan emellertid, så vitt jag förstår, omöjligen ske utan att vägunderhållet ytterligare försämras, en försämring som vägarnas utmagrade körbanor sannerligen icke tåla vid.

Det har i många sammanhang och vid olika tillfällen talats om tråkigheten på landsbygden, ett tal som jag ingalunda alltid har känt behov att instämma i. Det finns dock en form av tråkighet, som inte heller jag helt kan blunda för, nämligen det ofta dåliga vägunderhållet, vilket under de gångna krisåren dels på grund av angelägenheten att iakttaga sparsamhet med allmänna medel och dels med hänsyn till bristande tillgång på arbetskraft ytterligare försämrats. Under detta års två första månader ha tyvärr tecken pekats på en ytterligare försämring, trots att tillgången på arbetskraft ökats.

Med stöd av det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen i vad den avser ökning till 51 700 000 kronor av anslaget till barmarksunderhållet.

Herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Ingen kan livligare än jag beklaga att vägväsendet har blivit så svältfött som fallet varit under krisåren. Men som var och en förstår, och som även den föregående ärade talaren själv antydde, beror detta på rent finansiella hänsyn. När bilskattemedlen inte längre flöda som förut, blir det nödvändigt att anlita vanliga skattemedel även till dessa slag av utgifter, och detta har medfört att väganlagen vid den allmänna avvägningen av utgifterna fått lov att skäras ner kanske långt mer än som har varit lämpligt och skäligt. Men i den mån som de finansiella svårigheterna lätta — om man nu får uttrycka sig så förhoppnings-

Anslag till barmarksunderhållet. (Forts.)

fullt — eller om, som man väl har anledning förmoda, bilskattemedlen på nytt komma att flöda, räknar åtminstone jag med att vägväsendet återigen skall komma i en bättre ställning.

I anledning av vad den föregående ärade talaren yttrade om förhållandet mellan anslagen till sommar- och vinterväghållningen vill jag säga, att dessa båda anslag icke lämpligen böra ges samma natur. I fråga om sommarväghållningen kan man nämligen räkna med något så när likartade förhållanden år från år, och det finns därvidlag goda erfarenhetstal från de gamla vägdistrikten att bygga på. Man kan på grund härav redan i förväg bestämma sig för en viss standard på sommarväghållningen och anvisa det anslagsbelopp som beräknas erforderligt för att bestrida de med denna standardhållning förenade utgifterna. Men med vinterväghållningen förhåller det sig helt annorlunda. Där är det ju omöjligt att i förväg göra några beräkningar, och inga erfarenhetstal finnas heller att bygga på, därför att snöförhållandena äro så olika under de skilda vintrarna. Anslaget till vinterväghållning måste därför av naturliga skäl vara rörligt. Jag skulle för min del icke heller vilja rekommendera någon annan anordning än den vi nu ha. Vill man medverka till en rationalisering och ett förbilligande av vägunderhållet, finns det nog ingen säkrare och bättre väg än att ställa ett visst belopp till förfogande och att anmoda de ansvariga myndigheterna att inom denna kostnadsram göra det bästa möjliga. Så är förhållandet nu beträffande sommarväghållningen, och så tror jag att det bör förbli.

Emellertid vill jag i anledning av vad den ärade talaren här anfört meddela, att förhållandena under det nu löpande budgetåret ha varit onormala, på det sättet att belastningen på vinterväghållningsanslaget blivit särdeles liten, och detta har föranlett mig att just i dagarna till övervägande upptaga frågan, om det icke vore möjligt att föra över pengar från vintervägsanslaget, som nu inte kommer att belastas så som man hade beräknat, till anslaget för sommarväghållningen. En framställning från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i ämnet har ingivits, och jag hoppas kunna framlägga förslag före propositions-tidens utgång. Man vågar självfallet inte ta hela det odisponerade beloppet på vintervägsanslaget i anspråk, eftersom vintern åtminstone i vissa delar av landet ännu ej är slut, men jag har för avsikt att föreslå överförande av åtminstone 3 miljoner kronor. Därmed komma åtskilliga av de önskemål, som den föregående talaren gav uttryck för, att bli tillgodosedda.

Det anslag som nu behandlas av kammaren gäller emellertid nästa budgetår, som börjar den 1 juli, och avvägningen av det anslaget kan ej ha någon nämnvärd betydelse vare sig för vägunderhållet eller arbetsförhållandena under detta års första hälft.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Jag tror att motionärerna, liksom herr Ahlkvist som först yttrade sig i debatten, ha gjort en förväxling beträffande det anslag som här är i fråga. Motionärerna yrka en höjning av anslaget till barmarksunderhållet från av Kungl. Maj:t föreslagna 48 200 000 kronor till 51 700 000 kronor och motivera detta med den eftersättning av barmarksunderhållet, som skulle ha skett under innevarande år på grund av den snöfattiga vinter vi haft. Men det torde observeras att det anslag till barmarksunderhållet, som vi här diskutera, avser nästa budgetår som börjar den 1 juli.

Granskar man beräkningarna, finner man att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har kommit till ett resultat av 44 300 000 kronor och därutöver gjort ytterligare vissa tillägg, såsom 1 650 000 kronor till dikesrensningar och röjning av slänter etc. och vidare 700 000 kronor till återhämtande av eftersatt

Anslag till barmarksunderhållet. (Forts.)

förnyelse av maskiner, byggnader och grustag samt slutligen 1 500 000 kronor till oförutsedda utgifter. Därför har det förefallit utskottet som om anslaget för nästa budgetår vore beräknat så, att det borde hålla. I varje fall har inte utskottet ansett sig på enskilda motioner kunna föreslå en höjning, utan dei bör i så fall vara de ansvariga myndigheterna som göra framställning.

Men yrkandet om höjning motiveras som sagt med det bristande underhållet av vägarna innevarande vinter, och utskottet har icke kunnat göra någon ändring i fråga om de anslag med vilka dessa underhållsarbeten bekostas. Nu ha vi i dag fått den upplysningen av kommunikationsministern, att man ämnar överföra medel från anslaget för vinterväghållningen under innevarande år till anslaget för barmarksunderhåll. Därmed kommer frågan om anslagsberäkningarna på rätt bog. Jag erinrar också om det anslag på 15 miljoner kronor, som förekommer i en senare punkt på föredragningslistan.

Såsom beräkningarna för nästa budgetår nu ha blivit upplagda och efter kommunikationsministerns nyss lämnade meddelande bör frågan, så vitt jag förstår, kunna anses ordnad på ett tillfredsställande sätt, och jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Ahlkvist: Herr talman! När statsutskottets ärade ordförande menar, att motionärerna och jag skulle ha förväxlat dessa olika anslag, vill jag säga att så ingalunda är fallet. Jag har endast relaterat vad som förekommit i år, därför att man ju inte kan förutse vad som kommer att inträffa nästa vinter. Vad som hänt bör rimligen kunna föranleda sådana åtgärder, att icke samma sak upprepas till ett kommande år.

I övrigt får jag säga, att jag är tacksam för herr statsrådets upplysningar om att han med intresse följer frågan och planerar att framlägga en proposition för att rätta till de svåraste bristerna under innevarande budgetår. Då jag vågar förutsätta, att statsrådet med samma intresse skall följa frågan under kommande budgetår, ämnar jag inte begära någon votering.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de därunder förekomma yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring i fråga om anslagsbeloppet, som förordats i de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 8—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Byggnad av huvudvägar för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

*Om anslag till
båtfärja till
Yxlan och
Blidö.*

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *L. Franzon* m. fl. (I:120) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Thorell* m. fl. (II:192), hade hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett anslag å 250 000 kronor till anskaffande av en båtfärja att insättas på routen Eknö—Furusund—Yxlan—Blidö.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten anfört:

»På grund av förordade höjningar av andra anslag under sjätte huvudtiteln har utskottet ansett sig böra föreslå en sänkning å 600 000 kronor av förevarande anslag.

Om anslag till båt färja till Yxlan och Blidö. (Forts.)

I anledning av de väckta motionerna om anslag å 250 000 kronor till en båt färja till Yxlan och Blidö vill utskottet erinra, att inom rikets skilda delar torde föreligga ett stort antal liknande mer eller mindre angelägna projekt till förbättring av vägförbindelserna, vilka förslags förverkligande hittills måst anstå av brist på medel. I vad mån förevarande plan till färjeförbindelse kan före eller jämsides med dessa projekt förtjäna genomföras bör väl få bliva beroende på myndigheternas prövning i vederbörlig ordning. Att riksdagen i detta avseende skulle göra en särskild framställning till Kungl. Maj:t kan utskottet ej tillstyrka.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må till Byggande av huvudvägar för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 3 900 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) att motionerna I: 120 och II: 192 ej må av riksdagen bifallas.»

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Herr Franzon: Herr talman! Under denna punkt redovisar statsutskottet den motion som jag tillsammans med friherre Beck-Friis och herr Lodenius väckt inom denna kammare och i vilken vi hemställa om ett anslag på 250 000 kronor till en färjeförbindelse ute i Blidöskärgården av Stockholms län.

År 1942 påbörjades byggandet av den nya Solövägen, som beräknas vara färdig instundande höst. Detta är inget vanligt vägbygge med tanke på finansieringen. Kostnadsberäkningarna slutade på en summa av 648 000 kronor, men därav bidrager den s. k. Smittska donationsfonden med 520 000 kronor. Den naturliga förbindelsen från denna vägs avslutning ut till Blidöskärgården, som har ett invånarantal av cirka 1 500 människor, blir den färjeförbindelse, varom vi ha motionerat.

Nu redovisar statsutskottet denna motion under anslaget till huvudvägar, men jag vill framhålla att varken Solövägen eller färjeförbindelsen till Blidö är någon huvudväg, utan snarare en bygdeväg. Den saken framgår bl. a. av följande. Vägen kommer på grund av stegringen i materialkostnader och övriga priser att kosta cirka 750 000 kronor, och härav måste staten bidra med ett belopp av ungefär 230 000 kronor, vilket väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslår skall utgå under två budgetår från anslaget just till bygdevägar. Nu har utskottet under denna punkt, anslaget till huvudvägar, yrkat en nedsättning med 600 000 kronor av det belopp på 4 500 000 kronor, som Kungl. Maj:t begär, och studerar man utskottets betänkande i övrigt visar det sig att dessa 600 000 kronor just skulle komma bl. a. anslaget för bygdevägar och ödemarksvägar till godo. Jag har, herr talman, ingenting emot att detta anslag ökas. Jag förstår mycket väl situationen i de trakter där mängder av bygde- och ödemarksvägar finns. Men det är dock väl bekant för alla och envar, hur svåra skärgårdens kommunikationsförhållanden äro. Detta är vårt problem, och man skulle kunna betrakta det som vår ödemarksfråga, en fråga som måste lösas och som icke kan lösas utan statsmakternas bistånd.

Nu måste något göras. Denna båt färja kostar mycket pengar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tekniskt godkänt den, och även de militära myndigheterna ha grillat den samt uttalat önskemål att färjeförbindelsen skall komma till stånd, därför att det även ur militär synpunkt är önskvärt att dessa öar få förbindelse med fastlandet.

Om anslag till båtfärja till Yxlan och Blidö. (Forts.)

Till slut, herr talman, vill jag gärna betona att denna väg, som kostar $\frac{3}{4}$ miljon kronor, kommer att fylla en mycket liten uppgift, därest icke de stora öarna få förbindelse med denna s. k. bygdeväg in till fastlandet. Jag hoppas därför att denna fråga, när den ändå måste söka sig fram om något år, röner en välvilligare behandling och större förståelse från utskottets sida än som nu blivit fallet.

I frågans nuvarande läge har jag, herr talman, intet yrkande.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Det ärende som den näst föregående ärade talaren hänсыftade på och som har framförts i en motion, nämligen att riksdagen skulle besluta anvisa 250 000 kronor till en båtfärja på routen Eknö—Furusund—Yxlan—Blidö, är av den natur, att det har förefallit utskottet som om riksdagen icke borde taga befattning därmed.

Motionärerna tala själva i sin motion om att Stockholms läns östra vägdistrikt på stämma den 18 december 1943 beslöt utföra denna färjeförbindelse till Blidö och Yxlan i anslutning till Solövägen och att hos länsstyrelsen begära åläggande för vägdistriktet att utföra ifrågavarande företag i enlighet med upprättat förslag. Även före vägväsendets förstatligande har ju riksdagen antagit väglagar, uti vilka bestämmas i vilken ordning beslut skola fattas i vägärenden. Ansökningar skola ingivas till myndigheterna, och dessa pröva framställningarna. Blir det avslag, kunna vederbörande överklaga myndigheternas beslut hos Kungl. Maj:t. I det här föreliggande fallet är ansökan uppenbarligen ingiven från vägstämman till länsstyrelsen i fullt laga ordning, men beslut har ännu icke blivit fattat.

Jag undrar hur det skulle gå i fortsättningen, om riksdagen — och jag vill säga detta med anledning av framstöten i denna fråga — skulle gå till väga på det sättet att önskemål om en färja på ett ställe i landet, om intagande av en brygga på ett annat, om utförande av en bygdeväg på ännu ett o. s. v. motionsvis skulle föras fram till riksdagen för att av denna omedelbart beslutas. En sådan ordning ha statsmakterna icke bestämt, och det skulle kunna vålla riksdagen mycket bekymmer om någonting dylikt bleve regel. Dessa ärenden böra i stället i överensstämmelse med gällande väglag behandlas av myndigheterna.

Med hänsyn till dessa principiella överväganden har statsutskottet icke ingått i någon prövning av företagens behövlighet eller färjans tekniska konstruktion och lämplighet, utan inskränkt sig till att avböja motionen. Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Lodenius: Herr talman! Jag hade kunnat inskränka mig till att instämma i herr Franzons yttrande, men eftersom jag tidigare deltagit i behandlingen av detta ärende i egenskap av ledamot av den vägstyrelse, inom vars område denna väg och den föreslagna färjan äro belägna — eller kanske rättare ha varit belägna, alldenstund vägdistriktet ju upphört — vill jag be att få tillfoga några ord.

En ytterligare motivering för denna färjeförbindelsens snara tillkomst torde vara, att vägen Solö—Humlö—Svartnö, som ju ursprungligen planlades av den statliga skärgårdsutredningen, icke framdragits så långt som av denna utredning beräknats. Den statliga skärgårdsutredningen hade föreslagit, att vägen skulle framdragas till Furusund, vilket som bekant tillhör Blidö. Vägen hade på det sättet kommit närmare Blidö kommun med dess många öar. Kostnadsskäl gjorde emellertid att vägen icke kunde framdragas så långt som från början beräknats. Vi förutsätta dock att den färjeförbindelse, om vilken här motioneras,

Om anslag till båt färja till Yxlan och Blidö. (Forts.)

skall komma till stånd så fort som möjligt, så att vägen kan komma till avsedd nytta.

Såsom framgår av motionen har denna väg närmast kunnat komma till stånd tack vare det frikostiga bidrag på 520 000 kronor, som lämnats av Smittska donationsfonden, och det vore att beklaga, om denna väg, vilken kommer att kosta, som herr Franzon mycket riktigt påpekat, 750 000 kronor, inte skall komma till avsedd nytta på grund av att denna färjförbindelse inte kan komma till utförande.

Jag förstår statsutskottet, när det av framför allt formella skäl inte ansett sig kunna gå med på motionens krav, men jag vill understryka, att denna väg med tillhörande färjförbindelse, som vi dock hoppas så småningom skall komma till stånd, är av en särskild karaktär. Man kan inte gärna jämföra denna skärgårdsförbindelse med vanliga bygdevägar på fastlandet. Den är, skulle jag vilja säga, av en mera social karaktär än vad vägar i allmänhet äro. Vill man försöka motverka den avfolkning, som kanske skärgården för närvarande är mest utsatt för, få nog statsmakterna träda in med litet större frikostighet än vad hittills varit fallet.

Jag har, herr talman, som frågan nu ligger till intet yrkande. Jag har emellertid velat påpeka, att det finns alldeles särskilda skäl just för att denna färjförbindelse och denna väg skola komma till stånd, och jag hoppas, att det redan nästa år skall vara möjligt att bevilja erforderliga medel för att lösa denna fråga.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna momentet hemställt.

Punkterna 13—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m.

Punkten 17.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *J. M. Bäckström* m. fl. (I: 85) och den andra inom andra kammaren av herr *O. E. Sandberg* m. fl. (II: 103), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag till enskild väghållning skulle utgå med sjuttio procent av den kostnad, vartill underhållet av vägen skäligen kunde uppskattas, dock i undantagsfall med åttio procent av nämnda kostnad, samt för iståndsättning av bro eller färja eller för ombyggnad av trumma å väg med högst sjuttio procent av den beräknade kostnaden för sådant arbete och

att till bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 2 650 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I motionerna hade lämnats följande redogörelse för gällande bestämmelser angående statsbidrag till enskild väghållning:

»För närvarande gäller att statsbidrag kan utgå med högst femtio procent av kostnaden för byggande och underhåll av enskild väg. I undantagsfall, där väghållningen kan anses vara i särskilt hög grad betungande för väghållarna, må det årliga bidraget bestämmas till sextio procent. Där det för trafiksäkerheten anses nödigt, kan i samband med att ett årligt underhållsbidrag för första gången beviljas till viss väg medgivas, att för iståndsättande av bro eller färja

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m. (Forts.)

eller för ombyggnad av trumma å vägen må utgå ett särskilt bidrag med högst femtio procent av den beräknade kostnaden för sådant arbete.»

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *G. Sundelin* och *P. J. Näslund* (I: 119) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Stjärne m. fl.* (II: 200), hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning avseende vidgad rätt till statsbidrag för förbättring och underhåll av enskild väg.

Ytterligare hade i en inom andra kammaren av herr *E. O. Åkerström* väckt motion (II: 4) hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag till sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse 1939: 359 § 1 sista stycket, att statsbidrag skulle kunna utgå för den enskilda väghållningen även för område, för vilket stadsplan blivit fastställt.

I detta sammanhang hade utskottet även till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *R. Svenningsson m. fl.* väckt motion (II: 147), i vilken hemställts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville giva kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i egenskap av central vägförvaltningsmyndighet sådana direktiv, att även i fortsättningen samtliga enskilda väghållningsskyldiga lämnades möjlighet att av vederbörande verkställande vägorgan i respektive län till självkostnadspris på begäran måtte tillhandahållas dels erforderligt vägunderhålls- och nybyggnadsmaterial, dels ock såsom län behöfliga vägmaskiner och redskap jämte skötare därtill.

Slutligen hade utskottet i detta sammanhang även till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *A. Jansson* i Hällefors m. fl. väckt motion (II: 90), i vilken hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta skyndsamt utreda, om och i vilken utsträckning det kunde vara lämpligt, att staten lämnade anslag till byggande och underhåll av utfartsvägar till ensligt belägna småbruk och skogsarbetarboställen.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på återopade grunder hemställt, a) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 85 och II: 103 i vad de avsågo anslagsberäkningen, till Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor, att avräknas mot automobilskatte-medlen;

b) att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 85 och II: 103, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet under punkten anfört beträffande bidragsprocenten;

c) att motionerna I: 119 och II: 200 ej måtte av riksdagen bifallas;

d) att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 4, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande bibehållande av rätten till statsbidrag även inom områden, som lades under stadsplan;

e) att motionen II: 147 ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

f) att motionen II: 90 ej måtte av riksdagen bifallas.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»I motionerna I: 85 och II: 103 har framhållits, att statens ansvar för vägväsendet genom att staten övertagit vägunderhållet kommit att framträda tydligare samt att mot bakgrunden härav vägbördan för de enskilda väghållarna kändes desto tyngre, i all synnerhet som de oftast vore fattiga människor, bosatta i glest befolkade trakter. Envar måste finna dessa synpunkter behjärtansvärda. Gentemot vad som tidigare gällt måste dock den år 1939 beslutade bidragsrätten för underhållskostnaderna betraktas som ett stort fram-

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m. (Forts.)

steg. I avvaktan på ytterligare erfarenheter kan utskottet icke finna tillrädligt att redan nu vidtaga någon höjning av det allmänna statsbidraget. Där emot anser sig utskottet — med beaktande alltså i viss mån av de synpunkter som anförts i motionerna I: 85 och II: 103 — kunna tillstyrka, att bidragsprocenten då väghållningen är i särskilt hög grad betungande må ökas till högst 70 %»

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Bäckström*, *Svensson* i Grönvik, *Nilsson* i Steneberg och *Akerström* ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 85 och II: 103, — — — 2 180 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 85 och II: 103, besluta höja allmänna bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar till 60 % och särskilda bidragsprocenten vid betungande väghållning till 70 %;

c) att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 119 och II: 200, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning avseende vidgad rätt till statsbidrag för förbättring och underhåll av enskild väg;

d) att riksdagen — — — under stadsplan;

e) att motionen — — — åtgärd föranleda;

f) att motionen — — — riksdagen bifallas.

Mom. a).

Herr Bäckström: Herr talman! Under förevarande punkt redovisar utskottet ett flertal motioner, och utskottet har i viss utsträckning beaktat de önskemål, som i motionerna framförts.

I de likalydande motionerna nr 85 i denna kammare och nr 103 i andra kammaren hemställas bl. a. om högre statsbidrag till den enskilda väghållningen. Utskottet har ej velat tillmötesgå motionärernas hemställan. Utskottet säger: »I avvaktan på ytterligare erfarenheter kan utskottet icke finna tillrädligt att redan nu vidtaga någon höjning av det allmänna statsbidraget.»

Vid behandlingen i statsutskottet framhölls, att den erfarenhet vi haft sedan 1939, då staten började lämna bidrag till den enskilda väghållningen, utvisar att väghållningskostnaderna för de enskilda väghållarna äro mycket betungande. Sedan staten övertagit väghållningen beträffande de allmänna vägarna, anse givetvis de enskilda väghållarna att det vore rimligt, om de finge en betydlig lättnad i sina underhållskostnader. Vi ha för den skull i motionerna påyrkat en höjning av anslaget, men utskottet har inte velat vara med därpå.

Till föreliggande punkt finns även fogad en reservation, som går ut på en höjning av den allmänna bidragsprocenten för underhåll av enskilda vägar med 10 procent. Utvecklingen har ju gått i den riktningen, att anspråken på underhållet av de enskilda vägarna bli större och större. Även på vägarna till de enskilda gårdarna ställer man numera kravet, att de skola kunna befaras med motorfordon. För att landsbygden överhuvud taget skall få avsättning för sina produkter fordras det en ganska god väg till gårdarna, eftersom det ingår i mejeriföreningarnas och även slakteriföreningarnas åtaganden att hämta de produkter, som gårdarna leverera till respektive mejerier och slakterier. De enskilda vägarna måste för den skull kunna befaras med motorfordon. Det synes mig ur flera synpunkter vara ett berättigat krav, att den enskilde väghållaren inte skall behöva deltaga med så höga kostnader för vägunderhållet som för närvarande är fallet.

Utskottet har dock varit tämligen tillmötesgående i vissa avseenden men vill

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m. (Forts.)

avvakta ytterligare erfarenheter. Jag tror emellertid, att det vore rättvist och billigt, om riksdagen redan nu kunde gå med på den höjning av anslaget, som föreslagits i vår reservation på denna punkt, till vilken jag ber, herr talman, att få yrka bifall.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Det råder ingen menings-skiljaktighet mellan motionärerna och utskottet och inte heller inom utskottet om att det är av en utomordentligt stor vikt, att det enskilda vägväsendet på landet ytterligare utvecklas och att staten lämnar ett skäligt bidrag till denna utveckling. Så betydelsefullt som vägnätet i landet är för kommunikationsväsendet och för varuutbytet är detta för oss alla tydligt och klart. Utskottet har också, som den siste ärade talaren nämnde, varit i viss utsträckning tillmötesgående. Utskottet har i en efterföljande punkt, där motionärerna yrka höjning av anslaget till byggande av enskilda vägar, höjt det av Kungl. Maj:ts föreslagna beloppet med ett par hundra tusen kronor.

I fråga om det underhåll av enskilda vägar, som behandlas i den föredragna punkten, har utskottet stannat vid att höja bidragsprocenten i de fall, då väghållningen är i särskilt hög grad betungande. För närvarande utgår statsbidrag till underhåll av enskilda vägar med högst 50 procent och i särskilda fall, där försvårat underhåll föreligger, med 60 procent av kostnaden. Motionärerna vilja nu höja grundbidraget från 50 procent ända upp till 70 procent. Reservanterna ha stannat vid 60 procent. Detta har utskottet inte ansett sig kunna tillstyrka i det nu föreliggande läget. Det är nämligen inte bara det allmänna vägväsendet som undergått och undergår en stor omorganisation genom statens övertagande av väghållningen, utan även i fråga om den enskilda väghållningen, till vilken statsbidrag utgår, har från den 1 januari i år genomförts en annan ordning. Därigenom att behandlingen av dessa ärenden övergått från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till länsstyrelserna. Det måste rättvisligen erkännas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, under den tid den handhaft dessa spörsmål, utvecklat en praxis, när det gällt uppskattningen och tillämpningen av bestämmelserna, som varit tillfredsställande och med vilken väghållarna varit nöjda. Det har förefallit mig liksom utskottet, att man, även om man har starka sympatier för all den hjälp som kan lämnas, under denna pågående överflyttning inte borde vidtaga större ändringar i statsbidragets storlek än som kan vara absolut nödvändigt, ty högre statsbidrag medföra krav på ökad kontroll från statens sida, vilket kan leda till att strängare restriktiva bestämmelser måste utfärdas i fråga om användningen av bidragen. Uppskattningarna kunna göras strängare, och man kan på det sättet kanske ta med den ena handen vad man ger med den andra. Faran för en sådan omläggning i restriktivare riktning måste ju anses särskilt föreligga, då behandlingen av ärendena flyttas över från en myndighet till en annan. Vi ha därför ansett, att man bör låta det löpa så länge som möjligt i nu gällande former för att avvakta, hur ärendena komma att handhavas av länsstyrelserna. Utskottet har emellertid velat tillmötesgå motionärerna i någon mån och därför höjt bidragsprocenten från 60 till 70 procent, då väghållningen är särskilt betungande.

I en efterföljande punkt redovisar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att det för närvarande ligger inne ansökningar om statsbidrag till byggande av enskilda vägar på 11 800 000 kronor, ett behov som ju inte på långt när går att täcka med det anslag som beviljas. Detta tyder i sin mån på att det finns ett stort anslagsbehov på detta område, men det tyder också på att anslaget är eftersökt även i sin nuvarande form.

Med framhållande av dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anslag till underhåll av enskilda vägar m. m. (Forts.)

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt där- under förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i motsvarande moment av den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr **Bäckström** begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 17 mom. a), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i motsvarande moment av den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen, först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Mom. b).

Herr **Bäckström**: Herr talman! Med åberopande av vad jag i den näst föregående punkten anfört, ber jag få yrka bifall till punkten b) i reservationen.

Herr **Johansson, Johan Bernhard**: Herr talman! Med hänvisning till vad jag yttrade i mitt föregående anförande, ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i motsvarande moment av den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. d)—f).

Herr **Nilsson, Bernhard**: Herr talman! Jag har begärt ordet för att understryka vad utskottet anfört nederst på sid. 11 och överst på sid. 12. Där beröres frågan om hjälp från det allmänna åt enskilda väghållare. Utskottet framhåller bl. a., att enskilda väghållare böra erhålla biträde med väghållningen till självkostnadspris, i den mån så kan ske utan att den allmänna väghållningen eftersättes.

Det är av utomordentlig vikt för underhållet av de enskilda vägarna, att vägväsendets maskinpark kan få utnyttjas mot en billig ersättning. Inom det

vägdistrikt, som jag tillhört, ha maskiner för detta ändamål tillhandahållits mycket billigt. Dels har man på det sättet kunnat hålla de enskilda vägarna i skapligt skick för en relativt skälig kostnad, dels har kravet på det allmänna att överta enskilda vägar inte blivit så trängande som skulle ha blivit fallet, om inte denna möjlighet funnits. Inom Västbo härads vägdistrikt ha till och med år 1943 kunnat hyras krossvältar för fyra kronor per timme, inklusive personal som skött välten samt förare, varjämte även smörjmedel och bränsle tillhandahållits. Vanliga stenkrossar med elevatorer ha tillhandahållits utan ersättning, under förutsättning att väghållarna bekostat personal, bränsle och smörjmedel. Lastbilar med tippanordningar ha utlämnats för 40 å 50 kronor per dag, och då har ingen ersättning därutöver beräknats för chaufför och bränsle. Jag har hört mig för i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, huru kostnaderna skulle ställa sig nu, sedan staten övertagit vägväsendet. Man har inte kunnat ge definitiva besked i det avseendet, men de uppgifter jag fått tyda på att kostnaden för lega av maskiner till vägunderhållet för de enskilda väghållarna blir ganska dyr. Det vore utomordentligt värdefullt, om man på de skäl jag anfört kunde nedbringa kostnaderna så mycket som möjligt i det avseendet.

Jag vill tillägga, att denna användning av maskiner till självkostnadspris endast bör ske, när den kan förekomma utan eftersättande av underhållet av de allmänna vägarna. Det är sålunda endast på sådan tid, när maskinparken eljest ej skulle utnyttjas, som en sådan användning skulle ske, och därför bör inte heller kostnaden bli högre än vad som svarar mot slitningen av maskinerna vid sådana tillfällen samt avlöningen till personal som biträder.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag på de nu föredragna punkterna, men jag har velat framhålla dessa synpunkter, därför att de äro av en utomordentlig vikt, när det gäller den enskilda väghållningen.

I herr Bernhard Nilssons yttrande instämde herr *Tjällgren*.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i de nu förevarande momenten hemställt.

Punkterna 18—27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *G. Elofsson* (I: 34) och den andra inom andra kammaren av herr *S. B. Norrup* (II: 63), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om införande av kanalavgift för Falsterbokanalen i likhet med den avgift, som utginge för Södertälje kanal.

Om införande av kanalavgift för Falsterbokanalen.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt.

a) att riksdagen må till Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor;

b) att motionerna I: 34 och II: 63 ej måtte av riksdagen bifallas.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

*Om införande av kanalavgift för Falsterbokanalen. (Forts.)**Mom. b).*

Herr Elofsson, Gustaf: Herr talman! När riksdagen beslutade att bygga Falsterbokanalen hade man räknat med en kostnad på 7 miljoner kronor, men det visade sig att detta belopp inte på långt när skulle räcka. Kostnaderna uppgingo i stället till 21 miljoner kronor. Sedan kanalen öppnades år 1941 ha icke mindre än 14 463 fartyg passerat. Förra året passerade 8 953, därav 2 573 utländska. När man betänker vilka kostnader statsmakterna nedlagt på denna kanal, kan det väl inte anses orimligt, att statsmakterna även få tillgodogöra sig någon inkomst på den.

Vi ha därför i en motion föreslagit, att vid Falsterbo kanal i likhet med Södertälje kanal en kanalavgift skulle uttagas, vars storlek Kungl. Maj:t finge bestämma, för att man på så sätt åtminstone skulle kunna täcka räntan på det kapital, som staten nedlagt i detta företag.

Utskottet skriver visserligen, att det i detta fall kunde vara motiverat med en kanalavgift, men att det av formella skäl inte kan gå med på förslaget. Detta är ganska egendomligt. Vi ha ju i dag sett, hur statsutskottet på nästan alla punkter i sitt utlåtande måst avslå en hel del motioner, på grund av att det inte funnits tillräckliga medel i statskassan. Här är emellertid ett tillfälle, då man kunde tillföra statskassan några hundra tusen kronor, men man säger likväl nej. Man befarar att fartygen söka sig en annan väg, om man lägger avgifter på dem. De skulle således inte passera kanalen. Jag tror emellertid, att för närvarande intet fartyg vill ta risken att gå den stora omvägen utanför genom minbältena. De ta i stället denna säkra och kortare genomfartsled.

Utskottet påpekar, att det redan utgår en viss lotsningsavgift, som är ganska betungande. Jag vet inte hur stor den är, ty det angives inte i utskottets utlåtande, men utskottet säger, att fiskebåtarna klaga över dessa avgifter. Jag vill då framhålla att fiskebåtarna med de inkomster de haft under en lång följd av år knappast ha anledning att klaga på en liten avgift för att deras båtar skola få passera kanalen. Jag tycker det skulle vara motiverat, om statsmakterna tillgodogjorde sig de inkomster, som de ha möjlighet att tillgodogöra sig genom att införa en kanalavgift för fartyg, som passera genom Falsterbokanalen.

Jag tar mig därför friheten, herr talman, att yrka bifall till den av mig avgivna motionen.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Det är inte som den siste ärade talaren yttrade formella skäl som förmått utskottet att avstyrka motionen, och detta omdöme ger inte heller utskottets motivering belägg för. Detta ärende har varit föremål för mycket ingående behandling med föredragningar inför myndigheter för att utröna, huruvida en kanalavgift skulle kunna införas, vilket i och för sig naturligen skulle vara mycket önskvärt. Vi ha emellertid erhållit sådana upplysningar, att vi inte ansett oss nu kunna föreslå någon sådan avgift. Man befarar nämligen, att vid en kommande fred kanalen på långt när inte kommer att användas i samma utsträckning, om en kanalavgift införes. Vid bestämmandet av kanalavgiften kan man inte heller som några föreslagit skilja mellan svenska och utländska fartyg. Det har under överläggningen framkommit, att det finns ett visst intresse att införa en kanalavgift med hänsyn till de utländska fartyg, som passera kanalen. Detta går emellertid inte för sig av handelspolitiska hänsyn.

Nu är att märka, att det redan utgår lotspenningar, vilka påstås i viss mån utgöra en tunga, alldeles särskilt för fiskefartygen, och jag delar inte den

Om införande av kanalavgift för Falsterbokanalen. (Forts.)

siste ärade talarens ringaktning för fiskarbefolkningens intressen, utan jag anser, att man även bör taga hänsyn till dessa. Dessa omständigheter ha bibringat utskottet den uppfattningen, att man inte bör vidtaga några ändringar just nu i de bestående förhållandena. Med anledning av en interpellation, som framställdes i andra kammaren vid förra årets riksdag, kan man hysa förhoppning om att vederbörande departementschef, när tillfället är gynnsamt, skall taga detta spörsmål under särskilt övervägande.

Med hänsyn till dessa förhållanden yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Elofsson, Gustaf: Herr talman! Jag vill endast gentemot statsutskottets ärade ordförande säga, att jag inte alls ringaktar fiskebåtarna. All hjälp som kan givas dem är välmotiverad, men jag anser, att de med den inkomst de haft under de senaste åren säkerligen äro i stånd att erlægga kanalavgift, om en sådan införes.

Herr Linderot: Herr talman! De särskilda upplysningar, som statsutskottet inhämtat, skulle det vara mycket intressant för menige man i kammaren att få reda på. Jag får inte ut någonting av handlingarna, och då jag skall rösta i ärendet, vore jag tacksam om statsutskottets ärade ordförande ville meddela kammaren de särskilda upplysningar som göra att man måste yrka avslag på herr Elofssons motion. Vi kunna inte nöja oss endast med att statsutskottet fått särskilda upplysningar. Vi vilja ha fakta. Här är det så förnuftiga saker som herr Elofsson föreslagit, att man måste ha verkliga skäl för att yrka avslag. Jag hemställer därför till statsutskottets talesman att, om det inte är för besvärligt, tala om för oss vad det i verkligheten är som gör, att man inte skall ta avgift för trafiken i Falsterbokanalen, som kostat 21 miljoner kronor.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande momentet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Linderot* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 28 mom. b), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 29—54.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 55.

Lades till handlingarna.

Punkterna 56 och 57.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 58.

Lades till handlingarna.

Punkterna 59—61.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 62.

*Om inrättan-
de av en sta-
tens trafik-
säkerhets-
inspektion.*

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till nationalförening-
en för trafiksäkerhetens främjande för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag
av 65 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft två lika lydande
motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *R. Helgesson* m. fl.
(I: 84) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Nilsson* i Göteborg
m. fl. (II: 140), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att
hos Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning om inrättande
av en statens trafiksäkerhetsinspektion med uppgift att utöva den centrala
ledningen och kontrollen över trafiksäkerheten på gator och vägar inom riket
samt att förslag härom måtte framläggas i så god tid, att det kunde bliva
föremål för handläggning av 1945 års riksdag.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt,
a) att riksdagen måtte till Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens
främjande för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 65 000 kronor, att av-
räknas mot automobilskattemedlen;

b) att motionerna I: 84 och II: 140 ej måtte till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Herr **Helgesson**: Herr talman! Beträffande de motioner som väckts i före-
liggande fråga har utskottet funnit, att det åtminstone för närvarande ej
föreligger skäl för en omläggning. Jag är tacksam för att utskottet således
i viss mån ställt i utsikt, att den i motionerna framförda tanken en gång
skall realiseras, men det hade enligt mina medmotionärers och min åsikt va-
rit bättre, om utskottet yrkat bifall, enär starka skäl tala för att den begärda
utredningen beslutas redan i år.

Vi ha för närvarande endast cirka 75 000 bilar i trafik i landet. Men trots
denna begränsning är antalet olycksfall i trafiken blott obetydligt mindre
än före kriget. Då hade vi närmare 300 000 bilar, och detta antal kommer
säkerligen att ganska snart efter kriget uppnås och överskridas.

Det är ju klart, att utvidgningen av trafiken kommer att medföra många faror,
och man borde vidta åtgärder för att eliminera dem. Bilen är ett snabbt och bil-
ligt transportmedel, som säkerligen kommer till ökad användning, och därför är

Om inrättande av en statens trafiksäkerhetsinspektion. (Forts.)

det nödvändigt, att riksdagen och vederbörande instanser ägna all uppmärksamhet åt trafiksäkerheten. Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande har utfört ett gott arbete, men denna institution har ju ingen möjlighet att sätta makt bakom orden. Den kan ge råd och anvisningar, men om dessa råd och anvisningar icke följas, så kan ingenting göras åt detta.

Herr talman! Som frågan nu ligger till har jag intet yrkande, men då det här ytterst gäller att rädda människoliv och förebygga invaliditet, ämnar jag återkomma.

Herr Johansson, Johan Bernhard: Herr talman! Det är kanske onödigt att yttra sig, eftersom intet yrkande har framställts. Men då jag i alla fall har begärt ordet, skall jag be att få erinra om att samma spörsmål var under riksdagens behandling förra året på grund av väckta motioner och ägnades en mycket ingående granskning. Vi kommo då till den uppfattningen, att man inte lämpligen borde göra en sådan omläggning, och det är samma resultat, som utskottet kommit till i år.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr Forslund: Herr talman! Inte heller jag har anledning att framställa något ändringsyrkande, men jag vill passa på tillfället att plädera en smula för ökat arbete på trafiksäkerheten. Jag följer därvid inte den väg, som motionärerna hade tänkt sig, utan jag skulle vilja tala för en annan tanke.

När vi nu ha fått en utbyggd vägorganisation med dels ett centralt organ och dels lokala förvaltningar i bygderna, borde denna organisation enligt direktiven i den av Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen också gå in för att i sitt arbete konsekvent främja trafiksäkerheten. Det står ju tydligt i 5 § i instruktionen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att det åligger styrelsen »att verka för största möjliga trafiksäkerhet». Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också fått utomordentligt goda möjligheter att göra det tack vare att styrelsen numera har tillfälle att studera trafikolycksfallen på ett helt annat sätt än tidigare. I styrelsens uppgift ingår nämligen att genom granskning av de undersökningar, som polismyndigheterna göra vid olycksfall, utreda orsakerna till dessa. Man har i polisrapporterna grunden för ett studium av olycksfallen och kan därav sluta sig till vad som möjligen behöver åtgöras för att förebygga dem. Det är ett mycket viktigt arbete, som inlagts i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och därmed också, såvitt jag kan tänka mig, i de lokala vägförvaltningarnas uppgifter. Arbetet på detta område bör inom den nya vägorganisationen få fortsätta och ej splittras på flera myndigheter.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har även till uppgift att vara tillsynsmyndighet för våra körskolor, som ha att utbilda chaufförer. I 6 § i samma instruktion är närmare angivet, vad styrelsen har att göra, nämligen bland annat »att i tekniskt och ekonomiskt hänseende utöva kontroll över besiktningsmännens för motorfordon arbete ävensom meddela dem nödiga anvisningar». Styrelsen kan således via bilbesiktningsmännen komma i kontakt med körskolorna och ge dessa de anvisningar, som kunna vara erforderliga. Med hänsyn till denna uppbyggnad av vägorganisationen synes det mig, som om man hade att förvänta, att mera arbete kommer att nedläggas på att förebygga olycksfall.

Jag skulle också vilja peka på att det i en annan paragraf i samma instruktion står, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall granska och godkänna arbetsplan för byggande och underhåll av sådana gator i städerna, som äro viktiga för biltrafiken, och därvid kommer styrelsen i tillfälle att även ur trafiksäkerhetssynpunkt granska dessa gators planering.

Om inrättande av en statens trafiksäkerhetsinspektion. (Forts.)

Sedan återstår efter mitt förmenande knappast annat än propagandaverksamhet, och jag skulle därvidlag för min del vilja rekommendera att överväga, om det inte vore klokt, att man i linje med hela uppbyggnaden av denna organisation överlämnade åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att vara rådgivare även till våra vanliga skolor — folkskolor och andra — med vilka man bör stå i förbindelse. Det kan knappast vara lämpligt, att en separat, på frivillighetens väg bildad organisation i det långa loppet skall svara för det material, som behövs vid ifrågavarande undervisning, utan härför fordras en organisation med större auktoritet. En sådan tror jag man skall kunna få utan nämnvärt ökade kostnader, om också denna uppgift anförtros åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Jag anser, att de direktiv, som givits i Kungl. Maj:ts instruktion, lämna rum för styrelsen att övertaga denna upplysningsverksamhet. Om så sker, uppkommer också frågan, huruvida man inte skulle kunna småningom avveckla statsbidraget till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. Jag tror i varje fall knappast, att man i längden kan känna sig tillfredsställd med att år efter år lämna stora bidrag till föreningen. För min del är jag tacksam för att Kungl. Maj:t inte har känt någon frestelse att ge det utomordentligt höga anslag, som föreningen åskade, utan har stannat vid ett mindre. Helst hade jag sett, att man inte alls höjt anslaget i år.

I övrigt skall jag inte fälla något annat omdöme om föreningens verksamhet, än att den en tid naturligtvis haft en uppgift att fylla. Men såsom utvecklingen nu har gestaltat sig, tror jag det är klokare att — såsom det nu är möjligt att göra — knyta arbetet för ökad trafiksäkerhet till den nya vägorganisationen. Vi ha ju för övrigt där en vägtrafikinspektör under vilken detta arbete sorterar. Vad motionärerna åsyfta här är sålunda delvis genomfört. Det är bara att fortsätta på den vägen för att på så sätt ännu bättre tillgodose motionärernas önskemål.

Till sist skulle jag vilja ge uttryck åt den meningen, att man i tal och skrift kanske borde lugna sig en smula och försöka möta framtiden utan den skrämrelsen, som man nu tycker sig spåra inför de besvärligheter, som efter kriget kunna komma att uppstå på grund av den då ökade trafiken. Jag tror, att statsrådet är inne på aldeles samma tanke och vill försöka dämpa det överdrivna resenemang, som nu föres och som verkar så, att man i viss mån skrämmer upp svenska folket med de svårigheter som kunna möta på grund av trafikökningen. Med vårt nuvarande vägväsen, med de bestämda direktiv, som finnas i vår vägtrafikstadga, och med våra möjligheter i övrigt att snabbt följa med och göra de förbättringar, som kunna bli erforderliga, tror jag inte, att vi skola behöva vara ängsliga för det väntade större antalet trafikanter på vägarna.

Jag har velat passa på tillfället, herr talman, att plädера för att man vid bedömandet av denna fråga prövar den även ur de synpunkter, som jag här sökt skissera.

Herr Mannerskantz: Herr talman! Det finns en detalj av betydelse för trafiksäkerheten som enligt mitt förmenande försämrats fullkomligt i onödan, och jag anser det behövt att rikta herr statsrådets uppmärksamhet härpå.

Jag syftar på det förhållandet, att cyklisterna inte begagna sig av de cykelbanor man på många håll byggt — det finns väl hundratals mil sådana — utan hålla till på vägbanan i stället. I vissa fall beror detta därpå, att cyklisterna tro, att när det finns endast en cykelbana, är denna till blott för dem, som cykla på den sida, där banan finns. De som färdas åt motsatt håll, cykla därför inte på cykelbanan, utan på sin vänstra sida av vägen — för all del ofta mitt på vägen. Man borde undanröja denna tvekan hos allmänheten om hur cykelbanorna skola begagnas. Vissa bestämmelser behövde nog preciseras. Det

Om inrättande av en statens trafiksäkerhetsinspektion. (Forts.)
vore kanske lämpligt, att man, när man kostat på så mycket som fallet är, också såg till att man vinner vad som varit avsikten med cykelbanorna, nämligen att befria körbanan från cyklande trafikanter. Jag undrar, om inte kommunikationsdepartementet skulle kunna ta initiativet till att det dels bedrevs propaganda, dels utfärdades föreskrifter, som vore ägnade att snabbt råda bot på denna brist i trafiksäkerheten.

Herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Inom kommunikationsdepartementet pågår för närvarande utredning om en ny vägtrafikstadga. En särskild sakkunnig har fått sig denna uppgift anförtrodd, och till hans stöd ha tillkallats sakkunniga och experter från åtskilliga för vägtrafikförhållandena intresserade sammanslutningar. Man kan vara övertygad om att den fråga, som den föregående talaren berörde, kommer att prövas i detta sammanhang tillsammans med många andra problem, som för närvarande äro olösta.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande moment hemställt.

Punkterna 63—67.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 68.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1944/45 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, jämte i ämnet väckt motion.

Punkterna 1—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkten 19.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkterna 21—27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Lades till handlingarna.

Punkterna 29 och 30.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 31.

Lades till handlingarna.

Punkterna 32—38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—43.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44.

Lades till handlingarna.

Punkten 45.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 46.

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa vägbyggnadsarbeten.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 11 februari 1944 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 78, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels för tillämpning av de särskilda avgifter, som vore eller kunde bli stadgade för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, godkänna följande grunder, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1944, nämligen:

att mot lokalporto skulle befordras försändelse, som avlämnades till postbefordran inom utlämningsområdet för den postanstalt, till vilken försändelsen vore adresserad; dock att försändelse, som nedlades i brevlåda, vilken befordrades med järnväg eller spårvagn, å landsväg eller sjöledes, skulle befordras mot lokalporto endast om brevlådan framfördes enbart inom ett och samma utlämningsområde,

att därest i stad, köping eller municipalsamhälle finnes två eller flera postanstalter, dessa i förevarande hänseende skulle betraktas såsom en och samma adresspostanstalt med ett gemensamt utlämningsområde,

*Ang. ändrade
bestämmelser
om lokal-
porto m. m.*

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

samt att generalpoststyrelsen skulle äga föreskriva de jämkningar i nu angivna bestämmelser, som med hänsyn till lokala förhållanden kunde finnas erforderliga;

dels ock besluta, att befodringsavgiften för inrikes brev, som vore lokalförsändelse, skulle från och med den 1 juli 1944 utgöra:

om brevets vikt icke överstege 20 gram	15 öre
> vikten överstege 20 men icke 125 gram	30 »
> » » 125 » » 500 »	45 »

Till utskottets behandling hade överlämnats den i anledning av propositionen väckta motionen nr 439 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö, vari hemstälts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 78 måtte avslå förslaget om höjning av befodringsavgiften för inrikes brev, som vore lokalförsändelse, men bifalla det i propositionen framlagda förslaget rörande viss utvidgning av lokalportoförmånen.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på återopade grunder hemställt,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78, i vad densamma avsåge utsträckning av lokalportorättens giltighetsområde, för tillämpning av de särskilda avgifter, som vore eller kunde bli stadgade för lokalbefordran av vissa slags postförsändelser, godkänna följande grunder, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1944, nämligen:

att mot lokalporto skulle befordras försändelse, som avlämnades till postbefordran inom utlämningsområdet för den postanstalt, till vilken försändelsen vore adresserad; dock att försändelse, som nedlades i brevlåda, vilken befordrades mot järnväg eller spårvagn, å landsväg eller sjöledes, skulle befordras mot lokalporto endast om brevlådan framfördes enbart inom ett och samma utlämningsområde,

att därest i stad, köping eller municipalsamhälle funnes två eller flera postanstalter, dessa i förevarande hänseende skulle betraktas såsom en och samma adresspostanstalt med ett gemensamt utlämningsområde,

samt att generalpoststyrelsen skulle äga föreskriva de jämkningar i nu angivna bestämmelser, som med hänsyn till lokala förhållanden kunde finnas erforderliga; samt

2) att riksdagen måtte, med bifall till motionen II: 439 av herr *Hagberg* i Malmö, avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78, i vad densamma avsåge befodringsavgiften för inrikes brev, som vore lokalförsändelse.

Reservation hade anförts av herrar *Johan Bärq, Wahlmark, Hammarlund, Orgård, Falk, Karlsson* i Grängesberg, *Boman* och *Ohlsson* i Kastlösa, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen — — — (lika med utskottet) — — — funnes erforderliga; samt

2) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 78, i vad densamma avsåge befodringsavgiften för inrikes brev, som vore lokalförsändelse, och med avslag å motionen II: 439 av herr *Hagberg* i Malmö, måtte besluta, att befodringsavgiften för inrikes brev, som vore lokalförsändelse, skulle från och med den 1 juli 1944 utgöra:

om brevets vikt icke överstege 20 gram	15 öre
> vikten överstege 20 men icke 125 gram	30 »
> » » 125 » » 500 »	45 »

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

Herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Bevillningsutskottet har i föreliggande betänkande tillstyrkt förslaget om utvidgning av lokalportots användning, så att adressområdet hädanefter skall bli lokalportoområde. Om riksdagen i dag, såsom jag hoppas, biträder detta förslag, kommer ett länge närt önskemål att tillgodoses. Reformen har betydelse huvudsakligen för landsbygden, och jag vill i åtgärden se ett steg, om än aldrig så litet, mot förverkligandet av det så många gånger framförda önskemålet att förbättra betingelserna för dem, som bo på landet.

Däremot har utskottet inte ansett sig kunna tillstyrka propositionens andra del, som avser en höjning av lokalportosatserna, så att portot i den lägsta viktclassen skulle höjas från nuvarande 10 öre till 15 öre och en motsvarande stegring ske i de övriga viktclasserna. När det s. k. riksportot vid 1942 års riksdag höjdes från 15 till 20 öre, var frågan om lokalportot naturligtvis under övervägande. Resultatet av dessa överväganden blev, att man då lämnade lokalportosatserna oförändrade, men detta skedde givetvis inte utan tvekan. Det var ju uppenbart, att spänningen mellan riksportot och lokalportot i gränserna mellan de olika tillämpningsområdena skulle bli betydligt starkare, när denna för den lägsta viktclassens vidkommande blev 10 öre i stället för tidigare 5 öre. För att bibehålla proportionen borde ju lokalportot i den lägsta viktclassen ha höjts till 13 öre, men det var en tanke, som man inte kunde överväga på allvar med hänsyn till de obekväma växlingsprocedurer, som hade blivit följden, om man fått en portosats på så ojämnt belopp.

1942 års portohöjning genomfördes, som var och en vet, uteslutande i statsfinansiellt syfte. Det gällde att på olika vägar förbättra statskassans inkomster, och då var portohöjningen en bekväm utväg. Det ansågs i det sammanhanget, att en samtidig höjning av lokalportot skulle vara av ringa betydelse, alldenstund en sådan höjning skulle inbringat ett jämförelsevis obetydligt belopp. Emellertid var saken som sagt ingalunda självklar, utan den var föremål för åtskillig tvekan.

Att frågan om en höjning av lokalportosatserna nu tagits upp ånyo beror, som var och en som studerat handlingarna vet, på att den av mig föreslagna och av bevillningsutskottet tillstyrkta utvidgningen av lokalportorätten kommer att medföra en inkomstminskning för postverket. Hur stor denna inkomstminskning blir, kan ju inte bedömas med någon exakthet, och det är likaledes ganska osäkert, hur mycket som kommer att inflyta genom den föreslagna höjningen av lokalportot. Jag har i varje fall med stöd av vissa antaganden av generalpoststyrelsen kunnat räkna med att inkomstminskningen vid en utvidgning av lokalportorätten skulle ungefär motsvaras av den föreslagna höjningen av lokalportosatserna. Den förmodade inkomstminskningen skulle alltså kompenseras. Nu anser bevillningsutskottet, att en dylik kompensation är obehövlig. Utskottet hänvisar till postverkets stora överskott och menar, att en halv miljon inte betyder så mycket för en verksamhet av denna omfattning. Det är ett resonemang, som jag inte kan anse hållbart. Här i riksdagen prövar man ju varje utgiftspost mycket noggrant. Jag vill försäkra, att det göra även vi i kanslihuset. Man prövar inte bara belopp på tiotusentals kronor utan även summor på tusentalet kronor. Men i riksbudgeten är ju ett inkomstbortfall av samma betydelse som en anslagshöjning, och då bevillningsutskottet avstyrker förslaget om höjning av lokalportot, betyder det, att ett belopp på ungefär en halv miljon kronor kommer att undandras budgeten.

Bevillningsutskottet för också ett resonemang, som går ut på att en höjning av lokalportot skulle medföra en orättvis belastning av korrespondenterna i städer och stadliksnande samhällen till förmån för landsbygdens korrespondenter, som nu skulle få nyttan av den utvidgade lokalportorätten. Men om

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

man vill anlägga ett dylikt betraktelsesätt på frågan, kan man ju föra sakerna tillbaka till det läge, som var för handen år 1942, och säga, att korrespondenter i städer och stadslänkande samhällen då fingo en oberättigad förmån, eftersom de för sin lokalkorrespondens sluppo den portohöjning, som alla övriga korrespondenter vid den tidpunkten fingo vidkännas.

Det förefaller mig för övrigt, som om försöket att här spela ut städernas och landsbygdens intressen mot varandra skulle vara rätt olyckligt. I andra avseenden synes man överflöda av välvilja mot landsbygden, och här i riksdagen tävlar man ju om att på olika sätt betyga sitt stora intresse för dem, som bo på landet. Men vill man bereda landsbygden några ökade förmåner, får man också räkna med att det kostar något. Man kan inte ge en viss samhällsgrupp en förmån utan att man tar från någon annan. Här söker man skipa rättvisa på så sätt, att man höjer lokalportosatserna för att bereda landsbygden en viss förmån, men jag vill påpeka, att man höjer lokalportot inte bara för korrespondenterna i städerna utan även för dem man närmast vill hjälpa. Det är här fråga om en utjämning mellan dem, som ha en förmån, och dem, som inte ha förmånen men nu skola få den.

Vidare anlägger bevillningsutskottet prisstoppsynpunkter och menar, att man inte skall vidta en sådan åtgärd under rådande prisstopp. Jag anser inte detta argument vara särskilt starkt, ty här gäller det som sagt en utjämning eller, om man så vill, en överflyttning. Det är inte fråga om att staten totaliter genom en taxehöjning lägger en ökad börda på medborgarna. Det som den ene får betala mer får den andre till godo i form av en viss lättnad. För mig har det varit angeläget att efter 20 års resultatlösa debatter om ändrade grunder för bestämmande av lokalportorätten äntligen få till stånd en reform i detta hänseende. Och för att i nuvarande finansiella läge kunna genomföra denna önskvärda förbättring utan att minska postverkets inkomster har jag ansett, att en allmän höjning av lokalportosatserna borde komma till stånd, en kombination, som jag finner ändamålsenlig och rimlig. Jag vill rekommendera kammaren att bifalla propositionen, inte bara i vad den avser en utsträckning av lokalportorätten, utan också i vad den avser en höjning av lokalportosatserna.

Herr Sjödalh: Herr talman! Det förhåller sig så, att riksdagen år 1942 hos Kungl. Maj:t begärde, att en utvidgning av lokalportorätten för landsbygden skulle genomföras. Regeringen har nu effektuerat denna begäran. Utskottet har uttalat sin stora tillfredsställelse häröver, och jag vill bara hoppas, att riksdagen i fråga om utvidgningen av lokalportorätten skall fatta beslut i enlighet med vad såväl regeringen som utskottet föreslagit. Jag vill även gratulera kommunikationsministern, för vilken denna fråga under många år varit en hjärtesak, till att han nu får en ändring till stånd.

Det finns dock ett men. Samtidigt som det föreslås en utökning av lokalportorätten på landsbygden ungefär till det dubbla, föreslås en höjning av lokalportot. Enligt vad generalpoststyrelsen yttrat — och detta har icke av departementschefen i något avseende bestritts — skulle den föreslagna höjningen medföra, att användningen av lokalportot kommer att minska starkt i tätorterna, från vilka för närvarande 90 procent av lokalförsändelserna häröra. Denna minskning skulle inte komma att bli obetydlig. Man beräknar minskningen till lägst en femtedel och högst en tredjedel. Årliga antalet försändelser med lokalporto utgör för närvarande omkring 30 miljoner, enligt generalpoststyrelsens beräkning för år 1940 till och med litet mer, 35 å 36 miljoner. Den föreslagna höjningen av lokalportot skulle alltså draga med sig, att 10 å 12 miljoner lokalförsändelser årligen skulle försvinna. Under det att lokalportot sålunda skulle få ökad användning ute på landsbyg-

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)
den — man räknar med en ökning av 3 à 4 miljoner försändelser — kommer det att bli en betydande minskning i tätorterna.

Postverket är väl dock liksom affärsdrivande verk i allmänhet väsentligen avsett att på bästa sätt betjäna allmänheten. Ser man på följderna av denna höjning av lokalportot, framstår emellertid åtgärden som ett underligt sätt att betjäna allmänheten. För tätorterna blir det en mycket betydande försämring, medan det för landsbygdens lokalområden inte blir den förbättring av de postala förhållandena som man räknat med, eftersom avgiften blir 15 öre i stället för 10 öre.

Utskottet har ansett, att landsbygden bör få större möjligheter att utnyttja lokalportorätten än hittills. Utskottet har därför ingalunda motsatt sig förslaget på denna punkt utan tvärtom uttalat sin tillfredsställelse däröver. Men samtidigt finner utskottet, att tätorterna inte böra genom en sådan reform få det avsevärt sämre ställt än tidigare, och föreslår därför bibehållande av det nuvarande lokalportot.

Såväl regeringen som utskottets majoritet och minoritet äro såvitt jag kan förstå fullt ense om att denna höjning av lokalportot icke är föranledd av driftsekonomiska orsaker. Man vill i stället förebygga den inkomstminskning, som skulle bli följden av lokalportorättens utvidgning och som av generalpoststyrelsen beräknats till 460 000 kronor. Denna inkomstminskning räknar departementschefen med att kunna uppväga, om inte ökningen av lokalportot från 10 till 15 öre föranleder en alltför stor minskning av antalet lokalförsändelser.

Hur förhåller det sig nu med postverkets finansiella ställning? Budgetåret 1941/42 beräknades postverkets överskott till 10 miljoner kronor, 1942/43 till 30 miljoner kronor och 1943/44 till 35 miljoner kronor. Enligt inkomsthuvudtiteln för i år synes överskottet bli 43 miljoner kronor, och i årets budgetförslag räknar man även med ett överskott på detta belopp — enligt riksräkenskapsverket skulle man, om inte en bokföringsteknisk detalj lagt hinder i vägen, ha kommit upp till 45 miljoner kronor. Inkomsterna äro sålunda i ständigt stigande. Någon invänder kanske, att detta i väsentlig grad beror på den portohöjning som genomfördes år 1942. Att denna höjning i hög grad bidragit till de ökade inkomsterna är uppenbart, men den är inte den enda orsaken. För åren 1942 och 1943 räknar generalpoststyrelsen med en ökning av frankoteckensuppbörden av 6 à 7 procent, bortsett från portohöjningen, och för år 1944 beräknas vinsten av frankoteckensförsäljningen öka med 1½ miljoner kronor. Jag tycker, att det skulle vara riktigt att använda en del av dessa ökade inkomster till att bestrida kostnaderna för den utvidgning av lokalportorätten för landsbygden, som regeringen och utskottet äro ense om.

Propositionen har några, låt mig kalla dem underliga funderingar rörande prisstoppet. Det säges i propositionen, att man under rådande prisstopp bör i möjligaste mån undvika taxehöjningar. Departementschefen framhåller — jag vill särskilt understryka det — att denna synpunkt givetvis i och för sig är av stor vikt. Efter att hava framhållit, att det här är fråga om en utjämnning av portokostnaderna mellan olika delar av landet, fortsätter emellertid departementschefen: »Höjning av taxan för vissa områden motsvaras sålunda av sänkning för andra områden, och totaleffekten blir en i stort sett orubbad genomsnittlig belastning av korrespondenterna».

Såvitt jag kan finna är detta resonemang felaktigt. Låt oss räkna med att landsbygden tidigare haft 3 miljoner lokalförsändelser, för vilka det nu blir en ökning av portot från 10 till 15 öre. Samtidigt blir det genom utvidgningen av lokalportorätten omkring 3 miljoner försändelser, för vilka portot sänkes från 20 till 15 öre. För landsbygdens del blir det ju på detta sätt närmast

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

status quo. Det blir en ökning av kostnaderna för de hittillsvarande lokal-försändelserna, och för de ytterligare tillkomna lokal-försändelser, för vilka förut riksporto utgått, blir det en motsvarande sänkning. Den förmån, som kommunikationsministern betraktar det som en hjärtesak att skänka landsbygden, blir minimal och svår att upptäcka. För städerna och tätorterna kommer det att förhålla sig på annat sätt. Enligt generalpoststyrelsens beräkning kommer försändelsernas antal att minska från omkring 30 miljoner till ungefär 20 miljoner. 20 miljoner 15-öringar och 30 miljoner 10-öringar blir precis lika mycket. Men de 10 miljoner försändelser, som postverket inte befordrar, måste ju ändå gå ut. Även om de inte gå genom postverket, kosta de ju pengar. Denna kostnadsökning kommer givetvis att falla på postverkets forna kunder. Reservanternas resonera som så, att dessa kostnader kunna av näringsföretagen vräkas över på kunderna. Men det går inte med anledning av prisstoppet. Och för kommunala styrelser och enskilda finns det ingen möjlighet att vräka över kostnaderna på andra. Att på detta sätt vräka över kostnader på andra strider uppenbart mot prisstoppets principer. Den i propositionen framförda synpunkten, att man under rådande prisstopp i möjligaste mån bör undvika taxehöjningar, vilken synpunkt departementschefen anser vara av stor vikt, borde ha lett till att detta förslag aldrig blivit framlagt.

Jag vill emellertid fästa kammarens uppmärksamhet på att propositionen har en vidare syftning än jag hittills angivit. Departementschefen säger klart ifrån, att han vill skapa ett gynnsamt utgångsläge för en önskvärd framtida övergång till ett enhetligt riksporto, som han väl närmast tänkt sig skulle bli 15 öre. Och han menar, att om vi nu höja lokalportot till 15 öre, återstår sedan blott att sänka riksportot till 15 öre. Jag erinrar kammaren om att vi ett par år under 1920-talets början hade ett enhetligt riksporto på just 20 öre. Riksdagen beslöt emellertid, att lokalportot åter skulle införas, och detta bestämdes då icke till 15 öre utan till 10 öre, för att inte den minskning av postverkets verksamhet, som blivit följden av lokal-försändelsernas delvisa upphörande, skulle kvarstå. Man har alltså prövat det enhetliga riksportot en gång, och det har åtminstone vid den tidpunkten befunnits olämpligt.

Frågan huruvida enhetligt riksporto bör införas eller inte vill jag emellertid hålla öppen. Jag frågar dock kammaren: När tror kammaren, att det statsfinansiella läget tillåter en sänkning av portot till ett enhetligt riksporto av 15 öre? Det kommer säkerligen inte att ske inom överskådlig framtid. Och skola vi fortsätta att förbättra landsbygdens postala förhållanden, vilket jag anser vara mycket tillbörligt, blir det ännu mindre möjligheter att sänka riksportot till de åtrådda 15 örena. När den tiden är inne, då detta av statsfinansiella hänsyn eller eljest blir möjligt, spelar det säkerligen ingen roll, om lokalportot är 10 eller 15 öre. Portosatserna kunna ju då mötas på halva vägen.

Reservanternas giva som synes oförbehållsamt sitt stöd åt tanken på ett enhetligt riksporto. Jag vill emellertid framhålla, att generalpoststyrelsen inte lagt fram någon utredning om denna sak. Departementschefen har måhända haft en sådan utredning till hands, men han har i varje fall inte redovisat någon dylik utredning. Departementschefen kan ju ha sin personliga mening, men riksdagen bör rimligtvis begära att få taga del av argumenteringen för och emot. Det är ju en nödvändig förutsättning för att man skall kunna bilda sig en uppfattning i frågan. Det skulle strida mot riksdagens vanor, om den utan att noga granska och väga skälen för och emot skulle, såsom regeringen och reservanternas gjort, redan nu preliminärt taga ställning till denna fråga. Låt oss först få en ordentlig utredning i frågan! Det skulle förvåna mig, om kammaren utan att en sådan utredning förebragts skulle vara färdig att uttala sig för ett enhetligt riksporto.

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

Låt oss i dag, herr talman, begränsa oss till denna utvidgning av lokalportorätten, vilken kommer att medföra minst en fördubbling av landsbygdens möjligheter att använda lokalportot, och låt oss giva landsbygden ett lokalporto av 10 öre. Låt oss genomföra denna utvidgning av lokalportorätten, men inte på ett sådant sätt, att städernas och tätorternas användning av lokalportot minskas i långt högre grad än landsbygdens användning därav ökas. Postverkets uppgift är dock i främsta rummet att väl betjäna sin stora kundkrets både i stad och på landet, och detta sker bäst med ett bibehållande av det nuvarande lokalportot.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bärq, Johan: Herr talman! Eftersom jag är antecknad för den vid utskottsbetänkandet fogade reservationen, bör jag kanske något utförligare än som skett i reservationen framhålla de skäl som varit avgörande för utskottets minoritet, då den följt Kungl. Maj:ts förslag i fråga om höjning av lokalportot.

Om kammarans ledamöter studera betänkandet, skola ni finna, att utskottet avvikit från Kungl. Maj:ts förslag huvudsakligen av tre olika skäl. Det framhålles, att vid bifall till propositionen kommer inte landsbygden att få den lättnad som man eftersträvat i fråga om kostnaderna för lokalposten. Vidare skulle det vara principiellt oriktigt att av städernas och tätorternas befolkning taga igen den merkostnad som följer med en utvidgning av lokalportorätten. Slutligen framhålles, att åtgärden inte är påkallad av driftsekonomiska orsaker, utan till sin natur är en beskattning, som bör undvikas med hänsyn till de olägenheter som följa därav. Den föregående ärade talaren underströk dessutom vad utskottet anfört rörande risken för att man i städerna skulle ordna med privat postföring, vilket skulle minska inkomsterna för postverket.

När propositionen nu vill bereda landsbygdens folk en särskild förmån, har jag inte fattat detta så, att man velat tillgodose något önskemål från landsbygdens sida om att få billigare postbefordringskostnad än som är skäligen. Det väsentliga syftet är väl, att landsbygden skall bli jämställd med städerna och de större samhällena. En sådan jämställdhet kan man knappast säga råder nu. De motioner på detta område, vilka väckts av personer, som framstå såsom speciella representanter för landsbygdens intressen, ha visat, att det är denna jämställdhet man åsyftar. Och det har i dessa motioner antytt, att om en förändring i denna riktning skulle medföra kostnader, vilka inte skäligen skulle kunna bli täckta med nuvarande portosatser, så finge man höja portot till 15 öre. Jag tror att man från landsbygdens sida ganska tåligt kommer att finna sig i den lilla höjning av lokalportot som föreslagits, om man i stället erhåller den i propositionen föreslagna och av såväl utskottets majoritet som dess minoritet biträdda utvidgningen av lokalportorätten.

Jag tror sålunda inte, att man i detta fall behöver beklaga landsbygdens folk. Det tar nog saken ganska lugnt. Det är från de delar av landet, där man är bäst tillgodosedd i fråga om de postala förhållandena, som klagoropen höras. För min del anser jag det inte så litet opåkallat att göra ett stort nummer av den föreslagna höjningen. Hur man än ordnar det, går det inte att bereda landsbygdens folk samma förmåner som stadsinnevävarna. När jag talar om städerna, tänker jag inte så mycket på de enskilda personerna, vilka säkert utnyttja lokalportot i ganska liten utsträckning, eftersom det finns andra och billigare medel att komma i kontakt med folk, exempelvis telefonen. Jag tänker i stället på näringslivet, på industrien och affärslivet, särskilt det sistnämnda. Den föregående talaren påstod att det skulle bli en mycket betydande försämring för näringslivet och att det inte fanns någon möjlighet att »vråka

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

över» de extra kostnaderna på kunderna. Ja, om det inte fanns värre problem inom näringslivet än att på kostnadskontot uppföra denna halva miljon, vore det sannerligen inte mycket bekymmer för näringslivet här i landet. Jag vet nu inte heller, om man när det gäller ett belopp av en halv miljon kronor för hela landet skall använda uttrycket »vräka över». Den beteckningen är nog knappast riktig — låt vara att man, när man gör en mycket liten utgift, brukar skämta och säga, att man får »vräka ut ett helt öre». Jag är övertygad om att den här saken kommer att spela en mycket liten roll för städernas befolkning. Jag vill erinra om en sak — det är inte min mening att fria till landsbygden, och man behöver ju inte heller vara på giljarstråt därför att man påminner om det — nämligen att man på landsbygden kan få nöja sig med att få post en eller två gånger i veckan och gå långa vägar för att hämta den, under det att städernas befolkning får post två eller tre gånger om dagen och dessutom får den instucken i brevlådan, allt för samma kostnad. Nu är det ju givet, att det är otänkbart att uppnå samma förhållanden på landsbygden som i städerna och de tätt bebyggda samhällena, och att dessa under sådana förhållanden skulle gnälla över denna lilla pålaga, tycker jag verkligen är ganska litet klädsamt.

Nu säger man att den ifrågasatta portohöjningen egentligen icke är betingad av driftsekonomska hänsyn, utan utgör en skatt, och att man därför skall akta sig för den. Jag vet inte, om man inte kan kalla det för ett driftsekonomskt moment, när man vill förebygga en inkomstminskning, vilket det är fråga om här, men det må vara. Även om man betraktar dessa slantar, som man här skulle taga in för att icke vålla en inkomstminskning, som en skatt, så bryter väl den skatten åtminstone inte någon princip, ty allt det övriga som postverket förtjänar är väl då också en skatt, och när det gäller att taga ut indirekta skatter, ha vi i denna tid lärt oss att inte vara ömsinta, utan ha bitit i och knäckt hårda nötter. Även om detta kan betraktas som en skatt och även om den skatteformen inte är idealisk, så tycker jag ändå att det är mycket litet skäl att demonstrera mot detta som någonting allvarligt efter alla de skattetyper, som vi på sista tiden ha fått hålla till godo med.

Utskottet säger, att det är olämpligt att beskatta vissa befolkningsgrupper för att bereda andra en förmån. Som jag nyss sade blir den förmånen inte så stor, men det skulle bli en sorts formell likställighet. Kostnaden för denna skulle man då inte kunna ta igen av andra. Men hur skall man överhuvud taget kunna undvika sådant? Om vi bibehålla det nuvarande lokalportot på 10 öre, blir det ändå så att inkomsterna på den stora mängden lokalportobrev i städerna få täcka postverkets merkostnader för landsbygden. Förhållandet blir detsamma, vare sig portot är 10 öre eller 15 öre, såvitt jag kan finna. Ty det måste väl vara så, att i den mån man räknar med — om det nu kan beräknas — att lokalportona skola bära kostnaderna för lokalposten, så få de 90 procenten i städerna bära en del av den kostnad, som följer med distributionen på landsbygden. Man kan ju säga, att om man inte höjer lokalportot, få de allmänna postmedlen bära kostnaden, och det är ju riktigt, men att det i princip skulle vara bättre, har jag svårt att fatta. För resten är det ju, såvitt jag förstår, en orimlig tanke eller i varje fall en ytterligt opraktisk tanke, att varje område skulle bära sina kostnader för de prestationer, ett statsföretag som omfattar hela landet vidtar där. En sådan metod tillämpas inte heller i fråga om riksportot. Om jag skickar ett brev över gränsen för lokalportoområdet och det inte behöver fraktas mer än en halv mil, så kostar det precis lika mycket som om jag skickar det från Ystad till Haparanda. Där försöker man inte tillämpa en sådan ordning, att man beräknar kostnaderna efter de

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

olika vägsträckor som posten transporteras, utan dessa kostnader få täckas gemensamt. Det förefaller mig därför som om man inte heller får vara alltför finkänslig, när det gäller att ordna de postala angelägenheter, som det nu är fråga om. Att uppdelna hela riket i lokalområden med olika porton för skilda grupper lär väl icke gärna gå för sig.

Även den nu föreslagna indelningen måste ju ibland medföra ganska egendomliga förhållanden. Jag kan nu efter den föreslagna utvidgningen av lokalportoområdena skicka ett brev flera mil för 10 eller 15 öre, vilket det nu blir, men om jag skickar det en mycket liten bit över lokalportoområdets gräns, får jag betala 20 öre. Det går överhuvud taget inte rimligen att tillämpa ett zonsystem, som anpassar avgifterna efter den sträcka som brevet skall skickas och samtidigt efter de kostnader som postverket får vidkännas därför, utan det får bestämmas schablonmässigt, och så blir det givetvis också, när det blir fråga om vem som skall bära kostnaderna inom de olika lokalportoområdena. Skulle det vara riktigt, skulle man väl göra på det sättet, att städerna och de stadsliknande samhällena hade lägre lokalporton än landsbygdens lokalportoområden. Gör man inte det — och det är väl knappast någon som vill förorda — kommer det alltid att bli som det nu är och som även majoriteten vill att det skall vara, nämligen att de tätt bebyggda områdenas samlade intäkter av lokalportot alltså får täcka en del av kostnaderna för landsbygdens lokalportoområden.

Det har talats om prisstoppet, och detta förefaller mig vara ett teoretiskt spekulerande, som kan ha sitt intresse. För mig har det dock spelat mindre roll. Jag har sett saken så, att om någon enskild eller det allmänna gör en ökad prestation på ett område, så skall han också ha mera betalt för den prestationen; det strider inte alls mot prisstoppet.

Vad som — det medger jag — i någon mån kan göra en betänksam, är risken för att affärslivet skulle starta egna postföretag, om jag får kalla dem så. Detta kan ju leda till minskade intäkter, men naturligtvis då också en minskad prestation. Det är svårt att spå, hur det går i detta avseende. Jag skulle för min del tro, att förmånen av att begagna sig av postverket som postförare ändå är så stor, att risken inte bör överskattas. Jag skulle verkligen vilja se, i vilken utsträckning det kan vara ekonomiskt lönande att anställa människor för att föra omkring posten i stället för att anlita postverket. Det kan ju hända, att det kan förekomma i någon mån, men att göra ett så stort nummer av detta, att man för den sakens skull icke vill införa den ordning, som jag för min del anser resonlig, det tycker jag knappast är påkallat. Jag skulle kunna tänka mig, att man i början ordnade med ett särskilt postföringssystem i städer och stadsliknande samhällen i förtreten, då man tyckte att detta var en pålaga, som man »vräkt» över dem, men det skulle förvåna mig, om man inte i längden tröttnade på det och återginge till den statliga postföringen.

Vad sedan beträffar spekulationerna om ett enhetligt riksporto, kan ju majoriteten ha rätt i att den saken veta vi ganska litet om, men vad vi veta är att postverket drömt om detta och fortfarande gör det. Postverket har visserligen inte gjort någon utredning om den saken, men jag tror mig kunna säga, att anledningen därtill är att man är alldeles övertygad om att det inte skulle lyckas att få gehör för sådana önskemål. Det tjänar inte mycket till att komma med några utredningar förr än den dag nalkas, då det kan finnas utsikter att få igenom ett sådant förslag i samband med en sänkning av det nuvarande postportot.

Nu säger majoriteten, att om den dagen en gång kommer, kan man lika gärna höja lokalportoavgiften då, samtidigt med att man sänker riksportot. Ja, det

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

kan man ju säga, men nog förefaller det mig naturligare och lämpligare, om man då hade ett lokalporto på 15 öre och sänkte riksportot också till 15 öre. Nu vidtar man en åtgärd, som innebär en utvidgning av lokalportoförmånen; är det då inte lämpligare att vidtaga portohöjningen när denna merförmån ges än att låta den vila till dess man kan genomföra ett enhetligt riksporto? Jag kan inte förstå annat, men det är ju en smakfråga, som inte får vara avgörande.

Jag har, herr talman, kanske pläderat litet onödigt i denna fråga, men jag tycker att det resonemang som ligger till grund för utskottsmajoritetens ställningstagande, är sådant, att jag velat belysa det i någon mån. Jag säger som herr statsrådet nyss antydde om jag hörde rätt: att om utskottets ställningstagande i denna fråga skall få smak av en smula avundsjuka mot landsbygden för att den äntligen får denna förmån, det tilltalar mig mycket litet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Wahlmark*.

Herr statsrådet **Wigforss**: När jag tar till orda i denna fråga, är det därför att då kommunikationsministern visade sig icke obenägen att följa den linje, som återfinnes i propositionen, så stödde jag honom mycket kraftigt. Det är klart, att jag knappast hade väntat, att frågan skulle utveckla sig till en så storpolitisk fråga som det här ser ut att vara fallet — det förefaller åtminstone som om utskottets talesman betraktade den som en mycket viktig fråga både för storstäderna, som man väl närmast representerar, och för det som brukar kallas »rättvisa åt landsbygden».

Det är klart, att en hel rad olika moment här spela in, och jag skall inte förneka, att jag förstår att man kan ha olika meningar. Frågorna om det enhetliga riksportot och om möjligheterna att särskilt inom de större städerna undvika en privat konkurrens äro ju inte fullt klara. Men nog tror jag, att det finns en allmän känsla av att ett enhetligt riksporto skulle vara att föredraga, om man kunde genomföra det, och lokalportot har ju inte införts av hänsyn till storstäderna eller därför att man ansett att 10 öre var ett lämpligt och rättvist porto, utan därför att man ansett det nödvändigt att hålla en viss skillnad mellan portosatserna för att undvika vad man kallar enskild konkurrens med postverket.

Det är inte möjligt att skapa något slags rättvisa genom differentierade portosatser; jag tror att herr Bårg utvecklade den saken alldeles tillräckligt tydligt. Det är ju meningslöst att påstå, att det är rättvist, att den som händelsevis bor tätt utanför Stockholm skall betala 20 öre för ett brev hit, under det att ett brev, som skall sändas mycket längre väg inom Stockholm, kostar 10 öre, och likaså är det ju klart, att om man nu tillskapar dessa större lokalportoområden på landsbygden, komma en hel del brev att befordras längre väg för ett lägre porto än för ett högre. Jag tror således, att man kan alldeles bortse från dessa rättvisesynpunkter. Däremot har jag en viss förståelse för den uppfattning, som legat bakom åtskilliga motioner, som väckts vid de tillfällen, då dessa frågor tidigare ha kommit fram i riksdagen. Man har nämligen i stora delar av landet, där man icke kunnat ha någon fördel av lokalportot, sagt: »Varför skola storstäderna ha denna fördel, när inte vi kunna ha det? Då är det lika gott att de få betala sin del av postverkets kostnader.» — Det är väl detta som varit orsaken till kraven på lika portosatser; jag tror inte det har varit någon önskan om en viss bestämd höjd på portot.

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

Jag får bekänna, att jag hör till dem som mena, att det vore önskvärt med ett enhetligt porto, och om vi, när kriget är slut, såsom vi alla hoppas, kunna uppnå en viss sänkning av hela kostnadsnivån, vore det enligt min mening mycket önskvärt, om vi kunde komma tillbaka till det porto vi hade för några år sedan.

Därmed är jag inne på den andra punkten. Det är nämligen inte så, att vårt postverk har en så lysande ekonomisk ställning, att man överhuvud taget inte behöver bry sig om en sådan summa som en halv miljon kronor. Man frestas i det nuvarande läget lätt att säga, att denna halva miljon inte spelar någon roll för staten, och inte minst gäller detta för den som är med om att besluta om väldiga inkomster och väldiga utgifter. Men släpper man taget på det sättet, då tror jag att man gått litet för långt. Var och en som sett på statsverkspropositionen vet ju att postverkets överskott, jag skulle nästan våga säga till väsentlig del, äro överskott som staten själv betalar. Här står upp-taget på postverket en inkomst för statsverket på 43 miljoner kronor. Om vi titta på sjätte huvudtiteln och se vad tjänstebrev och alla andra sådana kostnader, som staten själv betalar, gå upp till, komma vi till en summa på 31,5 miljoner kronor. Läger man härtill 1,5 miljoner för pensionsförsändelserna, har man 33 miljoner kronor av postverkets 43, som staten själv betalar.

Jag menar således, att om, som alla önska, postverket skall utvecklas så att man kan, som herr Sjö Dahl säger, uppnå största möjliga bekvämlighet för allmänheten, då har man säkerligen anledning att inte utan vidare släppa ifrån sig ens en summa, som förefaller att vara relativt obetydlig. Om jag skulle se saken ur den synpunkt, som herr Sjö Dahl anlade, nämligen att man skall gagna den stora mängden av folket på landsbygden, skulle jag snarast vilja säga: Vill man på landsbygden komma fram till bättre postförhållanden, får man vara mycket försiktig med att taga ifrån postverket någonting av dess nuvarande inkomster. Man har större utsikter att kunna ge landsbygdens befolkning bekvämare postförbindelser, om man uppehåller postverkets inkomster, även om det gäller en så liten summa som här.

Jag förstår, att det är en mycket populär politik, om man säger att 15 öre är mer än 10 och att man vill ge landsbygdens befolkning ett lokalporto på 10 öre och låta stadsbefolkningen behålla 10 öre i stället för 15, men det kan inte hjälpas, att den som ständigt får tala för större inkomster och ökade skatter, har vant sig vid att inte vara rädd för att gå emot vad som för ögonblicket är populärt, och jag skulle hoppas, att kammaren på denna punkt väljer den impopulära linjen.

Herr Elofsson, Gustaf: Herr talman! Jag begärde ordet, när jag hörde herr Sjö Dahls anförande. Herr Sjö Dahl var mycket rädd för att om man införde ett lokalporto på 15 öre, skulle det bli billigare för de enskilda firmorna att anställa folk för ändamålet, så att dessa skulle övertaga en tredjedel av lokal-försändelserna. Jag tror inte så mycket på det skrämskottet. Har man någon kännedom om hur svårt det är att för närvarande få tag på en springpojke eller springflicka, som skulle springa omkring med lokalpost, inser man nog att det skulle ställa sig avsevärt dyrare än att betala 15 öre i lokalporto.

Jag är mycket tacksam för att utskottet vill bevilja landsbygden denna förmån av lokalporto, som endast städerna haft förut, men vi skola också komma ihåg, att det blir inom mycket små områden, som landsbygden kan tillgodogöra sig detta. Det blir inte på så stora ytor som i städer och större industrisamhällen. Men jag är också säker på att landsbygden är villig att bära den femöring mer i porto, som är föreslagen i den kungl. propositionen, när den får denna förbättrade förmån. Jag instämmer i vad finansministern sade, nämligen

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

att vill man minska statsverkets inkomster, så kan man ju heller inte ha pretention på att få förbättrade postförhållanden, men om man går med på högre ersättning till posten, kan man göra anspråk på att postverket skall vidtaga de förbättringar, som på många håll äro påkallade för landsbygdens del.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Ericson, Frans: Herr talman! Då jag tillhör utskottsmajoriteten och alltså står på samma sida som herr Sjödahl, skulle jag kunna inskränka mig till att instämma med honom. Men i anledning av vissa yttranden här under debatten vill jag dock framhålla några synpunkter.

När man hörde herr Bärge's anförande, skulle man nästan kunna tro, att vi, som tillhöra majoriteten, skulle vara fullkomligt ute på villovägar. Var och en vet — det har ju även finansministern nyss sagt — att man kan ha olika uppfattningar i en fråga sådan som denna. Jag har inte sökt göra den till något stort nummer, och då jag inte heller representerar någon storstad, där några stora firmor eller korrespondenter finnas, kan man följaktligen inte beskylla mig för att vilja tillgodose deras intressen.

När vi behandlade denna fråga i bevillningsutskottet, fanns det inte någon vidare entusiasm för den vare sig hos dem, som nu reserverat sig, eller hos de övriga utskottsledamöterna. Att reservanterna nu så varmt förordade lokalportohöjningen torde väl bero på att de anse, att de böra ställa sig på Kungl. Maj:t sida, när nu propositionen härom ändå är framkommen. Men i utskottet fick man som sagt inte den uppfattningen att det fanns någon särdeles varm anhängare av förslaget om lokalportohöjningen.

I samband med den vid 1942 års riksdag beslutade höjningen av portot å riksbrev förelåg också ett yttrande av generalpoststyrelsen, däri den avrådde riksdagen från att höja lokalportot, eftersom bärande skäl därtill ej föreläge och man genom en höjning av detta porto hade att räkna med en avsevärd minskning i antalet lokalbrev. Styrelsen uttalade vidare farhågor för att postverket genom en höjning av lokalportot skulle förlora en stor del av sin marknad på detta område och att det skulle vara svårt att sedermera återvinna det förlorade. Dessa synpunkter — som ännu i dag äro giltiga — voro bestämmande för 1942 års riksdags bevillningsutskott, då detta yrkade avslag på de då föreliggande motionerna i frågan, och riksdagen anslöt sig till den meningen.

Då dessa synpunkter den gången framfördes av generalpoststyrelsen, var det fråga om att höja riksportot för att skaffa pengar till statskassan. Nu gäller det ju inte att skaffa pengar till statskassan, utan att försöka få täckning för en utgift, som kommer att uppstå, därigenom att lokalportorätten utsträcker. Det är givetvis betydelsefullt att se till att statskassan inte minskas, men i detta fall kan det ifrågasättas huruvida det är klok politik att öka portot för så stor procent av lokalportotrafiken, som det här är fråga om, för att för landsbygdens befolkning åstadkomma en »rättvisa» i postbefordringshänseende. Det går väl i alla fall inte att bagatellisera det förhållandet att 90 procent av lokalbreven härröra från korrespondenter i städer och stadsliknande samhällen. Det är, mina herrar, ej allenast firmor och större företag, som få en ökad belastning, utan också föreningar, organisationer och lokala myndigheter, som kanske varje dag måste utsända kallelser, protokollsutdrag och dylikt till ledamöterna i olika nämnder och styrelser.

Det är dessa synpunkter, som ha varit avgörande för oss vid vårt ståndpunktstagande i denna fråga. Jag kan inte finna att så starka skäl ha anförts för den föreslagna lokalportohöjningen, att denna vår ståndpunkt bör frångås.

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

och utan att ytterligare gå in på saken, ber jag, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Sjödahl**: Herr Elofsson betvivlade, att den minskning i fråga om lokalportotrafiken för tätorterna, som generalpoststyrelsen själv räknar med, skulle komma att inträda. Jag får säga, att om jag ställer å ena sidan generalpoststyrelsen med dess mångåriga erfarenhet och dess erfarenhet speciellt från det enhetliga portots dagar på 1920-talets början mot å andra sidan min ärade vän herr Gustaf Elofsson, så håller jag nog ändå, vilken tungviktare herr Elofsson än är, på generalpoststyrelsen.

Jag skulle vilja erinra min gode vän Elofsson om att generalpoststyrelsen så sent som år 1942 skrev, att det fanns anledning befara att i främsta rummet de större korrespondenterna genom egen betjäning eller genom anlåtande av enskilda distributionsföretag gjorde sig oberoende av postverket för utdelning av vissa lokalförsändelser, såsom räkningar och dylikt. Styrelsen yttrade vidare, att de möjligheter, man haft åren 1921 och 1922, finnas kvar och att möjligheterna härutinnan ha ökats sedan år 1921. »Numera finnes ett flertal reklamfirmor och dylikt, som åtager sig distribution av reklamförsändelser m. m. Det synes därför mycket sannolikt, att en höjning av lokalportot skulle medföra, att dessa firmor komme att anlitas i allt större omfattning och för utdelning av även andra försändelser än enbart reklamförsändelser.» Med hänsyn till dessa erfarenheter och uttalanden kan väl kammaren inte på det lätta och behändiga sätt, som herr Elofsson gjorde, vifta bort resonemanget om en minskning med upp mot en tredjedel av lokalförsändelsernas antal inom tätorterna.

Herr **Bärg** talade om — herr finansministern föll in i samma tankegång — att utskottsmajoriteten skulle vilja differentiera portokostnaderna för de olika orterna. Vad än de ärade herrarna tänka om bevilningsutskottets förstånd, vill jag försäkra, att en så vanvettig tanke inte har dykt upp hos utskottets majoritet! Utskottets majoritet har hävdad, att om man betjänar allmänheten bättre med å ena sidan ett riksporto och å andra sidan ett lokalporto, lika över hela landet inom lokalportoområdena, bör man ha det ordnat så och inte stirra sig blind på det enhetliga portot över hela vårt land. Avsikten med det hela är väl ändå att betjäna allmänheten på bästa möjliga vis; betjänar man i stort sett allmänheten bäst med ett enhetligt riksporto, så låt gå för det, men betjänar man den bättre med å ena sidan ett så och så stort riksporto och å andra sidan ett så och så stort lokalporto, bör man bibehålla detta system.

Jag hade trott att finansministern och jag varit ense om att de s. k. affärsverken ha som sin väsentligaste uppgift att betjäna allmänheten, icke att beskatta den. Jag har inte ändrat min uppfattning på den punkten.

Jag har ingalunda — som det här har påståtts — någon lust att vifta bort frågan om en inkomstminskning på 460 000 kronor. Men jag säger, att om man skall bereda landsbygden möjlighet till ett fördubblat utnyttjande av lokalportot, bör man inte på samma gång minska användningen av lokalportot i tätorterna med en tredjedel så att inom dessa områden årligen skickas ut cirka 10 miljoner lokalförsändelser mindre än förr. Att mäta ut hävorna på det sättet synes icke utskottet lämpligt.

För övrigt vill jag säga, att jag inte delar den uppfattningen, att det för landsbygdens del skulle vara möjligt att genomföra annat än en formell likställighet. Det är väl ingen exempelvis som menar att man bara därför att tågen i rena landsbygdskommuner kunna gå endast en eller ett par gånger om dagen, bör inskränka på lokaltågtrafiken i tätbefolkade orter, där tågen kanske gå en eller ett par gånger i timmen. Så långt i likställighet kan man inte driva det. Förhållandet är ungefär detsamma när det gäller postverket. Alla de

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

fördelar, som tätorterna ha på grund av deras tätare bebyggelse, kan landsbygden tyvärr av praktiska skäl inte komma i åtnjutande av förrän landsbygden blir lika tätbefolkad. Det gäller här att bereda landsbygden åtminstone formellt samma förmån på detta område som tätorterna ha haft — fastän landsbygden inte kan utnyttja den i högre grad — och det gör man genom den reform, om vilken ingen meningsskiljaktighet råder.

Finansministern sade, att staten bidrar till en stor del av postverkets inkomstöverskott — om jag uppfattade honom rätt, var det 30 miljoner av de 43 miljoner, som upptagits som postverkets driftsöverskott i den nu framlagda riksstaten. Jag skulle vilja erinra min gode vän finansministern om att det väl ändå inte är så, att dessa 30 miljoner kronor, som staten har i utgifter till postverket, uteslutande äro inkomster för postverket; man skall väl ändå ta emot breven, man skall behandla dem och skicka ut dem och det blir väl då också fråga om utgifter för verket. Nettoinkomsten härav står väl i stort sett i proportion till nettoinkomsten av tätorternas anlåtande av postverket. Jag tycker att min gode vän finansministerns synpunkt i detta avseende inte var så tungt vägande som hans synpunkter i allmänhet brukat vara.

Jag skulle till slut blott vilja säga: låt oss ge landsbygden denna förmån, som den eftersträvat under många år, låt den få detta tioöresporto och låt det därmed bli formell jämställdhet mellan stad och land. Låt oss dessutom i fortsättningen försöka ytterligare utjämna förhållandena till landsbygdens förmån, men låt oss inte göra det på så sätt, att postverkets rörelse i tjänande syfte kommer att minskas i sådan grad som reservanternas förslag skulle leda till.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Bårg, Johan: Herr talman! Endast några korta repliker.

Herr Sjäodahl sade, att vad man än tänker om bevillningsutskottet, skall man dock inte tro, att det syftar till att differentiera postportona med hänsyn till befolkningens intressen på olika orter. Nej, jag skulle väl tro, att detta inte är avsikten, men om kammarens ledamöter ville läsa vad majoriteten säger på sidan 9, skola herrarna finna skäl till en viss tveksamhet, huruvida icke utskottet med vad som där säges har i princip velat hävda den tanken. Utskottet säger nämligen: »Med hänsyn till att enligt i propositionen lämnad uppgift generalpoststyrelsen anser tveksamt, huruvida poströrelsen å landsbygden för närvarande överhuvud taget lämnar något överskott, och inkomstöverskottet å poströrelsen följaktligen torde ha uppkommit inom städer och stadslänkande samhällen, synes denna ytterligare belastning av dessa orters befolkning ej vara motiverad. Enligt utskottets mening kan det ej heller anses tillfredsställande, att för täckande av en inkomstminskning, som uppkommer till följd av en postal åtgärd i vissa befolkningsgruppers intresse, genomföres en beskattning, som i huvudsak drabbar andra befolkningsgrupper.»

Om man sålunda anser, att de högre kostnader, som uppkomma på en ort till följd av de lokala förhållandena, icke böra täckas av de inkomster, som komma från befolkningsgrupper i andra orter, böra de väl täckas av ortsbefolkningen i de ogynnsammast ställda orterna. Om inte den tanken ändå ligger under resonemanget, så förstår jag det inte, och det är denna tankegång som jag har polemiserat emot.

När det gäller ett företag som postverket går det inte att undvika att befolkningen på en ort får vara med och bära kostnader, som ha uppstått till följd av att förhållandena på en annan ort omöjliggöra för denna Orts befolkning att få sina postala angelägenheter ordnade på ett sådant sätt att det går

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)
 ihop. Och är det så att man godkänner den ordningen, vilket herr Sjödahl nu här tydligt markerat att han gör, så ligger det inte något otillfredsställande i en sådan ordning som den, som nu råder, och en sådan ordning som förordas av reservanterna. Det är på grund av det nyss citerade uttalandet, som jag har tillåtit mig att antyda, att man skulle kunna betrakta det såsom utskottets principiella inställning i denna fråga, att varje ords kostnader för postbefordringen borde täckas av den ortens befolkning.

Herr Elofsson, Gustaf: Herr talman! Jag tror att herr Sjödahls farhåga, att lokalportotrafiken skulle minska, är överdriven. Jag har all respekt för postverkets yttrande om att så kan komma att ske, men, såsom vi minnas från den tid, då lokalportot höjdes från 5 till 10 öre, så uttalades vid det tillfället samma farhåga, och man trodde att en del av korrespondenterna skulle med andra medel ombesörja denna postgång. Så blev dock inte förhållandet, och därför tror jag att man även nu har överdrivit dessa farhågor litet för mycket.

Till sist vill jag, när herr Sjödahl talar om tungviktare, säga, att det är inte så stor skillnad på oss på tvären, men det kan hända, att jag är litet längre än han.

Herr Sjödahl: Herr talman! Jag skulle bara gentemot min ärade vän herr Bårg vilja säga, att vad som ligger bakom utskottets skrivsätt på den av honom omnämnda punkten inte är det han befarade. Det ligger väl snarare så till, att utskottet menat, att gäller det att genomföra en åtgärd i landsbygdens intresse och förhållandena äro sådana att ett betydande inkomstöverskott uppkommer på postverkets rörelse, så bestrider man de med åtgärdens genomförande förenade kostnaderna med en del av det betydande inkomstöverskott, som förefinnes. Det är så läget är i nuvarande situation.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bårg, Johan*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Ang. ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (Forts.)

Då emellertid herr *Sjödahl* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 61.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för tilldelande av understöd åt vissa växelstationsföreståndare vid telegrafverket.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 46 av herr *Leander* m. fl. och den andra inom andra kammaren under nr 61 av herr *Hällgren* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t meddela erforderliga bestämmelser om att understöd (årlig ersättning) skulle utan föregående behovsprövning kunna tilldelas växelstationsföreståndare, som entledigades på grund av växelstationens automatisering och som uppfyllde för erhållande av dylikt understöd (årlig ersättning) i övrigt föreskrivna villkor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner I: 46 och II: 61 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Leander: Herr talman! Att jag inte reserverat mig gentemot utskottets utlåtande med anledning av min motion, trots att jag varit med om dess behandling därav, betyder icke, att jag är fullt belåten därmed, fastän man ju kan säga att frågan har fått en så pass hederlig begravning att man nästan kan räkna med en återuppståndelse.

Det gäller här inte någon stor fråga och det är allra minst någon stor fråga för telegrafverket eller för staten. För staten torde den ha mycket ringa ekonomisk betydelse, och det har inte påvisats, att den skulle medföra några svårigheter i övrigt.

Telegrafstyrelsen har ju också ganska tydligt sagt ifrån att den anser ifrågavarande behovsprövning vara ur kostnadssynpunkt obehövlig och att den utan saknad kan slopas. För berörda växelstationsföreståndare såsom kår betraktade har väl frågan heller inte någon överväldigande betydelse, men för den enskilde är förhållandet däremot ett helt annat. Det skapar hos den enskilde en mindervärdeskänsla, och det är helt naturligt också obehagligt att inte veta, huruvida behovsprövningen kan medföra ett önskat resultat, således i form av ett understöd, eller huruvida man skall bli helt utan sådant. De allra flesta av de växelstationsföreståndare, som hittills ha avgått vid automatiseringsinförande, ha fått understöd, och därför har frågan om behovsprövningen hittills inte varit av någon betydelse för telegrafverket. Vi anse emellertid, att den skälighetsprövning, som förekommer i liknande fall på andra områden, även bör förekomma här, men vi anse att det skall kunna räcka därmed. När det här nu gäller personer, som avskedas på grund av rationaliseringsåtgärder som vidtagas av staten, böra dessa personer inte behandlas sämre än andra, som råka i samma situation. Utskottet erkänner ju också, att de i motionen framställda kraven äro i och för sig berättigade, och det har ju rekommenderat en välvillig prövning av frågan.

Finansministern förklarade i fjol, att han då för sin del inte var beredd att

Ang. grunderna för undersöd åt vissa växelstationsföreståndare.

Ang. grunderna för understöd åt vissa växelstationsföreståndare. (Forts.) rekommendera behovsprövningens slopande. Detta, att han inte då var beredd, skulle kunna tydas som ett bevis på att han inte kände sig alldeles säker på att han inte i framtiden kunde komma att ändra uppfattning. Med den rekommendation, frågan nu har fått från utskottets sida, hoppas jag, att finansministern vid ett förnyat övervägande kommer till en annan ståndpunkt än den han tidigare intagit.

Vi behandlade förra onsdagen ett ärende, också det berörande telegrafverket, varvid finansministern visade en betydande välvilja, ja, enligt mångas uppfattning, en t. o. m. onödigt generositet. I förhoppning om att den välvilja, som finansministern vid vissa tillfällen visat telegrafverkets högre personal, även skall kunna komma de här berörda befattningshavarna till del och att finansministern vid en förnyad prövning kommer till ett för dessa befattningshavare bättre resultat, har jag, herr talman, för närvarande intet yrkande att framställa.

I detta anförande instämde herrar *Bondeson, Ivar Persson* och *Anderberg*.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 14, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 15, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger, m. m.;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång, m. m.; samt

nr 10, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om ersättning av allmänna medel åt av allmän åklagare åtalad person, som frikännes, för hans kostnader för inställelsen vid domstol.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av väckt motion om viss ändring i krigsfamiljebidragsförordningen;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § 3 mom. sjoarbetstidslagen den 30 september 1938 (nr 607); samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 164, 167 och 170.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 12, angående regleringen för budgetåret 1944/45 av utgifterna under rikstatsens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels och livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för innehavare av professorerna i idé- och lärdomshistoria samt i biokemi vid universitetet i Uppsala;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels biträdande kamreraren hos Kristianstads läns hushållningssällskap K. G. Roos' pensionsrätt, dels förbättrad pension åt avlidne läraren vid textilinstitutet i Borås G. V. Berntsons efterlevande, dels ock tjänstårsberäkning i pensionshänseende för vissa barnmorskor m. fl.; samt

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa genom misstag under tjänstutövning av distriktsbarnmorska skadade personer.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 72, till Konungen i anledning av vissa framställningar av Kungl. Maj:t angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 282, av herr *Holmström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m.;

nr 283, av herr *Holmström*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m.;

nr 284, av herr *Holmberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.;

nr 285, av herr *Anderberg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.; och

nr 286, av herr *Engberg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till lin- eller hampberedningsanläggningar m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.05 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.